Kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | www.7md.lt

7md

2016 m. gegužės 13 d., penktadienis

Nr. 19 (1171) | Kaina 0,90 Eur

Dailė | **M**uzika | **T**eatras | **K**inas | **F**otografija

2
Balio Dvariono jaunųjų pianistų ir smuikininkų konkursas

3
„Kaunas Jazz“ įspūdžiai

5
Apie „Naująjį Baltijos šokį“

6
Jono Čeponio kūrybos paroda

8
Nauji filmai – „Garsiau už bombas“ ir „Aukšta klasė“

9
Gyčio Lukšo filmų retrospektyva „Skalvijoje“

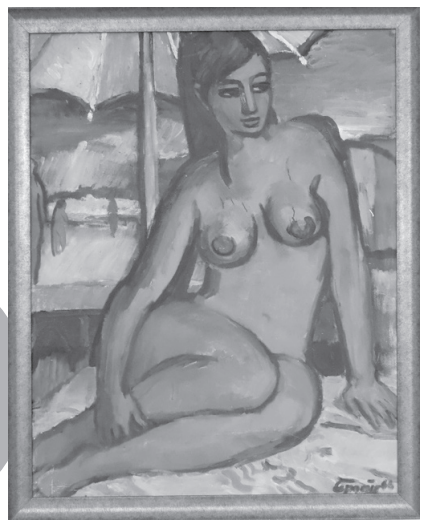

Jonas Čeponis, „Prie jūros“. 1968 m. A. Narušytės nuotr.

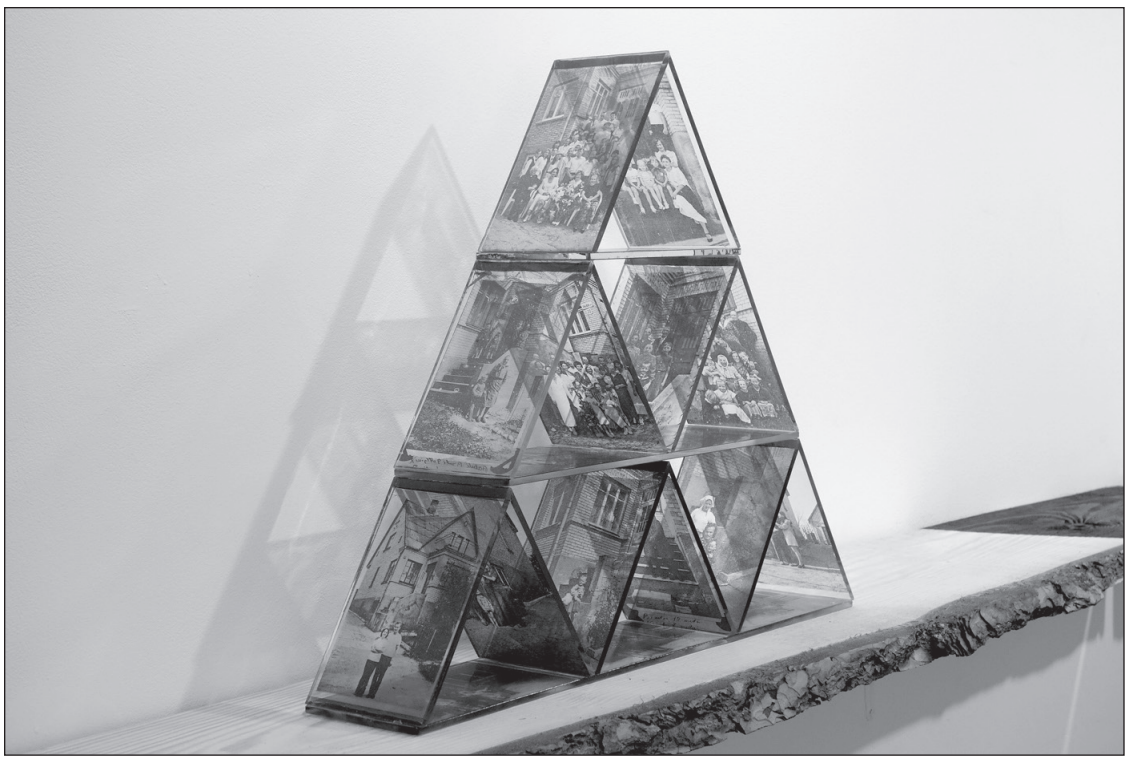

Julija Pociūtė, parodos „Bangāvimo skālė“ fragmentas. 2016 m. A. Narušytės nuotr.

Pastovus kintamumas

Julijos Pociūtės paroda „Bangāvimo skālė“ Pamėnkalnio galerijoje

Evelina Januškaitė

Dabartinis laikas menininkei Julijai Pociūtei – tai kūrybinė dispersija*. Bangavimo skalėje jos kūryba pasiekė progreso ir kilimo fazę: instaliacija „Trys atspindžio pusės“ ką tik pristatyta Berlyne, vienas autorės darbų eksponuotas Murano stiklo muziejuje, netrukus planuojama surengti parodą Karališkajame La Granja stiklo muziejuje Ispanijoje, spalio mėn. – galerijoje „101“ Kaune, o balandžio 27 d. paroda „Bangāvimo skālė“ atidaryta Pamėnkalnio galerijoje Vilniuje. Joje eksponuojamos fotografijos, videomeno kūriniai, performansų įrašai ir įvairių medžiagų objektai. Julija vis dar pristatoma kaip stiklo menininkė, tačiau manyčiau, kad jos kūryba jau seniai išėjo į tarpdisciplininio meno lauką.

Su malonumu skaitau kvantinės fizikos teorijas, kurios iš pirmo žvilgsnio atrodo painios, o kai pradedi žingsnis po žingsnio sekti giją, pasidaro dar painiau. Galimybė būti dviejose vietose vienu metu, ir tik matavimo veiksmas užfiksuoja reiškinio buvimą – jau seniai pastebėjau šios superpozicijos analogiją su meno kūrinio suvokimu, kuris priklauso nuo suvokėjo požiūrio. Įvairios teorijos, sąvokos ir praktinis jų patyrimas susieja meną ir mokslą simboline jungtimi, o Julija, pabrėždama asmeninių atskaitos taškų kūrimą, reflektuoja tai savo darbuose.

Ne veltui Pociūtės kūryboje nuolatos atsiranda nuorodos į mokslo fenomenus, pavadinimuose ir koncepcijų aprašymuose dominuoja mokslinė terminija. Menininkė dirba su paviršiais, tyrinėja jų ypatybes, ypač – reflektuojančių medžiagų, tačiau akcentuoja ne materiją, o simbolinę atspindžio įkrovą. Fizinio pasaulio savybės Julijos kūryboje tampa transcendentiniais įvaizdžiais ir sustiprina meno kūrinio patyrimą per supančios aplinkos patirtis. Pats atspindys tampa efemerišku meno kūriniu, kurio egzistavimą sąlygoja žiūrovo dalyvavimas jame.

Jungdama skirtingas materijas Pociūtė manipuliuoja žiūrovo suvokimu, o žvilgsnis įtraukiamas į atspindžio gylį. Atspindžio gylis – lyg ir neegzistuojantis matmuo, tačiau visuomet patiriamas žvelgiant į atspindį. Kurdama optines iliuzijas menininkė sukelia žiūrovui perviršinį realybės patyrimą, priverčia dar kartą apmąstyti fundamentalius žmogaus ir pasaulio egzistavimo principus: realybės ir fikcijos, gyvenimo ir mirties santykį.

Nuolatinis bangavimas – gyvenimo varomoji jėga. Pasak menininkės, vidinė ramybė tėra iliuzija.

Nukelta į 7 psl.

* Dispersija remiamasi skaičiuojant matavimo rezultatų kokybę bei patikimumą, taip pat ji atspindi paties tiriamo objekto ar reiškinio ypatybes ir (kaip ir vidurkis) gali būti laikoma tyrimų rezultatu.

Tikint pašaukimu

Balio Dvariono jaunųjų pianistų ir smuikininkų konkursas

Živilė Ramoškaitė

Ne vienas iš X tarptautinio Balio Dvariono jaunųjų pianistų ir smuikininkų žiuri narių pabrėžė, kad įvertinti pradedančius savo kelią jaunus muzikantus – didelė atsakomybė, jautrus ir subtilus reikalas. O ypač – pačius mažiausius, kurių konkurse netrūko. Regis, šį darbą žiuri nariai atliko sąžiningai ir atsakingai. Kalbėdama su dalyviais ir vertintojais jaučiau, kad konkursu liko patenkinti visi – ir apdovanotieji, ir apdovanojimų negavę. Pastarieji, spėju, tvirtai pasiryžę jų siekti ateityje. Vilniuje susipažinęs tolimų užsienio šalių jaunimas aktyviai keitėsi adresais. Juos stebint širdį glostė malonus jausmas: juk šios pažintys užsimezgė Vilniuje, tad mūsų miesto jaunieji muzikantai tikrai neužmirš, kaip ir Balio Dvariono muzikos, kuri juos suvedė. Šiais metais konkurse dalyvavo per šimtą pianistų ir smuikininkų iš dvidešimt trijų šalių. Palyginti su ankstesniais, dalyvių ir šalių skaičius konkurse plečiasi, tad ir konkurencija didėja. Kad laimėtum, kad būtum pastebėtas ir įvertintas, reikia kaskart geriau pasirengti. Konkurso dalyviai skirstomi į tris amžiaus grupes: patys mažiausi – A (iki 12 metų), vyresnieji – B (iki 16 metų) ir C (iki 20 metų). Pirmų dviejų grupių pasirodymas baigiamas antrame ture, trečioji groja tris turus.

A grupės laureatais šįsyk tapo pianistės Milda Marija Kiškūnaitė, Martyna Valeikaitė ir viešnia iš Maskvos Anastasija Kliučereva, laimėjusi *Grand Prix*. Smuikininkų laureatais tapo maskvietis Daniilas Polikarpovas bei du ukrainiečiai – Vadimas Perih ir Nazaras Šutko. B pianistų grupės laureatai: japonė Yuna Nakagawa ir Milda Daunoraitė bei *Grand Prix* laimėjęs Kasparas Mikužis. B smuikininkų grupėje lietuvius nukonkuravo labai stiprūs svečiai: Yanis Grisó iš Liuksemburgo, čekė Klára Erdingerová ir *Grand Prix* pelniusi kinė Jingzhi Zhang. Buvo įteikta nemažai specialiųjų prizų ir diplomų už sėkmingą pasirodymą antrajame ture.

Balandžio 29 ir 30 d. Nacionalinėje filharmonijoje vyko trečiasis C grupės finalininkų turas. Į finalą patekę trys pianistai ir trys smuikininkai grojo instrumentinius koncertus su Modesto Barkausko diriguojamu Nacionaliniu simfoniniu orkestru. Pianistai atliko šiuos koncertus: japonė Yuna Nakagawa – Ludwigo van Beethoveno Trečiąjį, kita japonė Yukine Kuroki – Ferenco Liszto Antrąjį ir turkas Canas Cakmaras – Roberto Schumanno Koncertą. Visi trys pianistai grojo raiškiai ir stilingai, o Yukine Kuroki salę tiesiog užburė nepaprastu muzikalumu, virtuoziškumu ir temperamentu. Kažkas stebuklingo, kai jaunutė trapi, liauna pianistė žeria virtuoziškų pasažų lavinas, išgauna demoniškos raiškos fortepijono skambėjimą. Nepaprastai vaizdinga jos Liszto muzika! Nenuostabu, kad būtent ji laimėjo *Grand Prix*, o kiti du talentingi atlikėjai tapo laureatais. Smuikininkai atliko taip pat tris koncertus: Gennaro Cardaropoli – Felixo Mendelssohno, Miranda Liu – Sergejaus Prokofjevo Pirmąjį ir visą finalistų pasirodymą užbaigusi Esztera Kökény – Dvariono Koncertą. Jai buvo skirtas *Grand Prix*. Pirmiems dviem smuikininkams atiteko laureatų apdovanojimai. Finalininkams buvo įteikta svarbių specialiųjų prizų (visi specialūs prizai ir diplomai išvardinti konkurso tinklalapyje), tarp kurių norisi išskirti publikos prizą amerikietei smuikininkei Mirandai Liu.

Konkurso dalyvius vertino tarptautinė komisija, sudaryta iš žinomų pianistų, smuikininkų ir pedagogų. Komisijos darbas vyko pagal Europos jaunimo konkursų sąjungos (EMCY), kurios narys yra Balio Dvariono konkursas, nustatytas taisykles. Beje, šios organizacijos viceprezidentas yra Justas Dvarionas, ypač akylai sekęs, kad abi komisijos tų taisyklių laikytųsi. Kai skambino arba smuikavo žiuri nario mokinys, pedagogas balų rašyti negalėjo, būdavo išvedamas likusių komisijos narių balų vidurkis. Pianistus vertino tokios sudėties komisija: pirmininkė Fumiko Eguchi (Japonija) ir nariai – Julius Andrejevas, Justas Dvarionas, Grigory Gruzman (Vokietija), Aleksandras Jurgelionis, Murray McLachlan (Didžioji Britanija), Vladimiras Ovčinikovas (Rusija), Uta Weyand (Vokietija). Smuikininkų komisijos pirmininkas – Jurgis Dvarionas, nariai: Pavelas Bermanas (Italija), Michałas Grabarczykas (Lenkija), Sergejus Kravčenko (Rusija), Františekas Novotný (Čekija), Esztera Perényi (Vengrija), Petras Radzevičius.

Apie konkurso eigą ir įsiminusius momentus klausinėjau kai kurių pianistų ir smuikininkų komisijų narių.

Ar pianistų konkursinė programa panaši į kitur vykstančių konkursų?

Aleksandras Jurgelionis: Mūsiškis konkursas išsiskiria laisvumu ir demokratija. Daug jaunų atlikėjų dabar dalyvauja įvairiuose konkursuose ir pamato, kad pas mus jie iš tiesų gali atsiskleisti. Privalomas yra tik baroko arba klasicizmo ir kuris nors Dvariono kūrinys. Visa kita – laisvai pasirenkama muzika.

Gal apibūdintumėte visas pianistų amžiaus grupes, kodėl skyrėsi jose dalyvių skaičius, ar aktyviai dalyvavo lietuviai?

Šiemet jauniausioje grupėje buvo daugiausia Lietuvos dalyvių, bet, kiek pamenu, šioje grupėje užsieniečių visada būdavo mažiau. Mane labai džiugino, kad šioje grupėje daugiausia vaikų buvo ne iš didžiųjų Lietuvos miestų, o iš įvairių regionų. Pati stipriausia ir didžiausia šiemet buvo vidurinė, B grupė. Klausėmės jų visą dieną, iki vėlyvo vakaro. Buvo net taip, kad klausydamas jų grojimo palaipsniui keičiau kandidatus į laureatus. Pagroja labai stiprus kandidatas, o kitas – ryškesnis, po jo kitas – dar ryškesnis... Šios grupės Lietuvos pianistai buvo labai stiprūs. Nuostabu, kad visi atsiskleidė, ir visi labai skirtingi. Galima net sakyti, kad atsitiktinai laimėjo vienas, o ne kitas. Kartais skyrėsi labai mažu balo procentu. Vyriausioji C grupė šįsyk buvo problemiška, mat Lietuvos dvyliktokai šiomis dienomis turėjo laikyti muzikos teorijos egzaminą. Žinau, kad konkursui ruošėsi dvi pianistės, dalyvavusios respublikiniame konkurse vasario mėnesį. Priminsiu, kad Balio Dvariono konkursas aprėpia visos Lietuvos pianistų ir smuikininkų profesinį ugdymą. Respublikiniame konkurse įvyksta atranka į tarptautinį konkursą. Kaip paprastai, pasirodo M.K. Čiurlionio, Juozo Naujalio, Eduardo Balsio gimnazijų moksleiviai, ypač šiemet pradžiugino daug gerų Klaipėdos zonos pianistų.

Mažųjų grupėje Grand Prix laimėjo pianistė iš Rusijos Anastasija Kliučereva. Kuo ji išsiskyrė iš kitų dalyvių?

Mažoji pianistė, kuriai dar tik sukaks dvylika, atliko gimnazijos dvyliktokams įkandamą sudėtingą programą, išskyrusią ją iš visos jaunųjų grupės.

Vidurinės grupės Grand Prix laimėjo Kasparas Mikužis. Šilutėje pradėjęs mokslus, dabar juos tęsia Čiurlionio gimnazijoje pas Justą Dvarioną. Turbūt apie jį buvote girdėjęs?

Jis jau yra laimėjęs respublikinį konkursą. Paskutiniu metu padarė ypač didelę pažangą. Galima sakyti, fortepijono garsais jis tiesiog kalba. Grojo labai įdomiai, daug dėmesio skirdamas spalvai, nuotaikai. Labai gerai pasirodė taip pat šilutiškė, mokytojos Liudmilos Kašėtienės auklėtinė Milda Daunoraitė, pranašauju jai didelę ateitį. Visi žiuri nariai atkreipė dėmesį, kad vaikai iš regionų grojo ne blogiau už tuos iš didžiųjų miestų. Jų skambinimas buvo labai gražus, natūralus.

Esate Balio Dvariono mokinys. Turbūt jus džiugina vis plačiau skambanti jo muzika, juolab kai ją interpretuoja įvairių šalių jaunieji pianistai?

Mane ypač džiugina, kad pasirenkamų Dvariono kūrinių repertuaras plečiasi. Visi žiuri nariai tuo buvo patenkinti. Kai kam, pavyzdžiui, pianistui ir kompozitoriui Vladimirui Ovčinikovui, Dvariono muzika tapo tikru atradimu. Ji nuoširdi, tinkanti vaikams. Kiekvienas atlikėjas galėjo parodyti savo fantaziją, suvokimą. Kaip įvairiai konkurse suskambėjo pjesės „Prie senos varpinės“, „Pirmosios snaigės“!

Yukine Kuroki

M. Mikulėno nuotr.

Ar šiųmetis konkursas skyrėsi nuo ankstesnių?

Julius Andrejevas: Konkursas progresuoja ir pagal kokybę, ir pagal geografiją. Plečiasi ir lietuvių konkursantų geografija, aktyvūs tampa regionai. Labai svarbu, kad dalyvauja visos amžiaus grupės, matome, kaip jaunieji vystosi. Tarp užsieniečių šįsyk gana daug iš Japonijos ir Kinijos. Jų grojimas ryškiai kinta: anksčiau jie buvo labai stiprūs techniškai, o dabar jau puikiai valdo garsą, suvokia stilių. Mat dauguma mokosi Europoje. Kad konkursas neturi griežtai apibrėžto repertuaro ir taisyklių – labai teigiamas bruožas. Kiekvienam dalyviui suteikta galimybė parodyti savo sugebėjimus, atskleisti stipriąsias savybes. Dvariono muzika sklinda po pasaulį, nes jaunimui ji patinka. Pateiksiu pavyzdį iš savo darbo Ispanijoje. Duodavau mokiniams skambinti Čiurlionį ir Dvarioną. Čiurlionis būdavo priimamas sunkiai, o Dvarionas – iš karto. Po koncerto visi prašydavo Dvariono natų... Ką pirmiausiai vertinu? Individualybę. Pavyzdžiui, visiems žinomas Dvariono Etiudas E-dur. C grupės *Grand Prix* laureatė Yukine Kuroki jį pagrojo taip įdomiai ir neįprastai, kad tą muziką galėjai apčiuopti. Kai jaučiu pedagogo muštrą, man nelabai įdomu. Šiame konkurse mane labiausiai džiugino, kad to muštro nesijautė.

Kaip vertinate konkurso lygį?

Sergejus Kravčenko: Palyginti su praėjusiu, kuriame dalyvavau pirmąsyk, šis konkursas labai stiprus.

Ką manote apie konkurso sąlygas, turiu omeny privalomą ir laisvai pasirenkamą repertuarą?

Repertuaras – gana laisvas, o tai labai svarbu vaikams. Jie gali groti tai, ką rengia su pedagogais klasėje, eiti ta kryptimi, kuria yra vedami. Juk privalomas buvo tik baroko ir Dvariono kūrinys, tad visi galėjo pasirinkti tai, kas muzikoje jiems artimiausia. Smuikininkų programos buvo labai įvairios. Vienose siekta atskleisti skirtingų epochų muziką, kitose dominavo vienos krypties kūriniai.

Ar kas nors Jus nustebino?

Negaliu pasakyti, kad nustebino. Bet man labai patiko Dvariono kūrinių įvairovė, didžiulis jų pasirinkimas. Anksčiau girdėjau kelias žinomas jo pjeses, o šįkart buvo galima rinktis iš labai įvairių. Ištisa puokštė labai skirtingos muzikos. (Jurgis Dvarionas parengė kelis naujus Dvariono originalių kūrinių ir transkripcijų leidinius, – *Ž. R.*) Išgirdau naujų labai įdomių ir patrauklių pjesių, apie kurias galvosiu, jei atvyksiu su mokiniais į konkursą kitąsyk.

Kaip vertinate jaunąją B grupės smuikininkę iš Kinijos, laimėjusią Grand Prix?

Labai profesionali, valinga smuikininkė, gal tik antrame ture jos pasirinktas Prokofjevas (Pirmasis jo koncertas, – *Ž. R.*) manęs neįtikino.

Františekas Novotný: Šiame konkurse esu pirmąsyk, kaip ir nuostabiame Vilniuje. Norėjau Vilnių aplankyti dar būdamas studentas, nes žinojau, kad čia gimė legendinis Jascha Heifetzas. Bet Balio Dvariono vardas ir muzika man taip pat nėra naujiena. Jo fortepijono ir smuiko kūrinių esu nesyk girdėjęs, čekų muzikantai juos atlieka ne tik konkursuose, bet ir koncertuose. Norėjau artimiau susipažinti su Jurgiu Dvarionu ir su Vilniumi, istoriškai turtingu miestu, jo gausiomis bažnyčiomis, santykiais su kaimynais rusais, lenkais. Viena yra skaityti apie Vilnių ir visai kas kita – susitikti su žmonėmis, apie daugelį dalykų tiesiog pasikalbėti, sužinoti, kuo žmonės gyvena. Konkursas man paliko geriausius įspūdžius, jis labai aukšto lygio. Visiems smuikininkams noriu palinkėti visuomet siekti prasmingo grojimo ir kokybės, garso kultūros, tikslios intonacijos, suvokti tradiciją ir jos kaitą. Jaunieji neretai nori groti labai greitai, bet muzikoje tai tikrai nėra svarbiausia.

Petras Radzevičius: Sakoma, kad pats tikriausias būna pirmas įspūdis. Toks man yra visų smuiko grupių pirmasis turas, nustebinęs profesionalumu. Paskui antrame ture jau

Nukelta į 3 psl.

Garsų įvairovė

„Kaunas Jazz“ įspūdžiai

Algirdas Klova

Stacey Kent su grupe D. Klovienės nuotr.

Festivalis „Kaunas Jazz“ turbūt atviriausias visiems, norintiems pasiklausyti muzikos. Čia grojama visur – miesto gatvėse, skveruose, lauko scenose, klubuose, kavinėse, bažnyčiose, salėse, o prie „Metropolio“ restorano buvo pastatytas pianinas, jei pats norėtum parodyti savo neribotus muzikinius gebėjimus. Kas ir vyko – daužė tą vargšelį kas netingėjo. Beje, šiemet festivalio koncertai nusidriekė ir į kitų miestų scenas. Na, o atidaryti festivalį Kauno rotušės scenoje buvo patikėta turbūt patiems jauniausiems džiazo propaguotojams – dainininkei Kotrynai Juodzevičiūtei ir pianistui Domui Žeromskui. Kotryna yra nepaprastai plataus stilistinio diapazono atlikėja, neseniai laimėjusi „Lietuvos balsą“, dabar mokosi klasikinio dainavimo, dalyvauja Donatui Montvydui šių metų „Eurovizijoje“ pritariančioje grupėje. Graži karjeros pradžia. Su Domu jau keleri metai muzikuoja duetu ir grupėje „Silent Blast“, kuriai vadovauja Vytautas Labutis. Šią grupę taip pat išgirdome lauko scenoje, tiesa, merkiant stipriam lietui.

Jau labai seniai svajojau gyvai išgirsti gerai žinomą dainininkę Stacey Kent. O ir vieta, kurioje vyko koncertas (Raudondvario dvaro menų inkubatorius), man visai nežinoma. Įdomu čia pabuvoti, o dar prie durų suradau patį tikriausią orkestriono (mechaninis orkestras su perfokortomis) vagonėlį, iš kurio sklido XX a. pradžios muzika. Apie Stacey Kent teko girdėti daugybę gandų, matyt, todėl, kad ji Lietuvoje dar nebuvusi, tačiau visi jie išsisklaidė kaip dūmas, vos gyvai ją išgirdome. Tai labai nuoširdi, paprasta, maloni, švelnaus balso dainininkė, kurios dainavimo technika, meninis skonis ir stiliaus pojūtis yra tobuli ir nekelia jokių abejonių. Garsus japonų kilmės anglų rašytojas Kazuo Ishiguro yra pasakęs, kad „Stacy Kent – tai didžioji mūsų laikų džiazo deivė“. Gal šiame koncerte repertuaras buvo kiek vienodas, nors čia jau, matyt, mano paties defektas, kad taip atrodė. Su dainininke atvyko ir jos nuolatinė grupė, kuriai vadovauja jos sutuoktinis saksofininkas, prodiuseris, kompozitorius Jimas Tomlinsonas. Turiu pasakyti, kad tai nepaprastai jautriai akompanuojantis kolektyvas, kurį sudaro būgnininkas Joshas Morrisonas, bosistas Jeremy Brownas, pianistas Grahamas Harvey'us ir Jimas Tomlinsonas, grojantis fleitomis ir saksofonu. Beje, pati Stacey Kent gražiai sau akompanuoja gitara. Tai buvo malonus, ramybe dvelkiantis profesionalių muzikantų koncertas. Esu dėkingas festivaliui už galimybę pamatyti ir išgirsti šią unikalią dainininkę. Ir ne tik ją. Šiame festivalyje išsipildė dar viena mano svajonė. Nuo labai senų laikų žinojau puikų saksofono virtuozą, *fusion* ir *jazz rock* muzikos legendą iš Vokietijos Klausą Doldingerį. Dar paauglystėje „medžiodavom“ jo grupės „Passport“, kuri neretai buvo lyginama su panašaus stiliaus JAV grupe „Weather Report“, plokšteles. Ir štai jis Kaune! Tiesa, jau garbaus amžiaus, bet vis dar gyvas, puikiai grojantis, konstruktyviai kuriantis ir susirinkęs labai stiprius jaunus muzikantus, kurie jam tikrai netrukdo. Manau, daugelis prisimena senuosius Doldingerio darbus, muziką kino filmams, daugybę jo apdovanojimų, tarp jų – ordiną už nuopelnus Vokietijos kultūrai, tačiau gal ne visi žino, kad žymiausi šio muziko pastarųjų metų projektai yra jo senųjų svajonių įgyvendinimas. Štai prieš penkerius metus pasirodė jo albumas su simfoniniu orkestru „Symphonic Project“, performuota garsiosios grupės „Passport“ sudėtis, parašyta daug naujų kūrinių. Išgirdome naujai suskambusias, jau legendinėmis tapusias senąsias Doldingerio kompozicijas ir daug puikių naujų kūrinių.

To paties koncerto pirmojoje dalyje girdėjome originalią, gal kiek keistoką lenkiškai amerikietišką grupę „Radiostatik“, ją pristatė Lenkijoje vykstantis džiazo festivalis „Lotos“. Tai du juodaodžiai vokalistai – vienas jų repuojantis, kitas labiau dainuojantis – bei graži lenkų instrumentininkų kompanija. Jų lyderis yra vienas ryškiausių šios šalies jaunųjų muzikos talentų, klavišininkas ir kompozitorius, koncerte skambėjusių kūrinių autorius Michałas Wróblewskis. Šios grupės muzikos stilistiką nusakyti nelengva. Oficialiai tai įvardijama kaip *neo soul* ir džiazroko junginys, tačiau bene labiausiai ją tiktų atlikti jaunatviškuose klubuose. Šios labai naujos grupės muzika neabejotinai kokybiška, tačiau tai nėra mano mėgstamiausias stilius. Girdėjau ankstesnius šio pianisto įrašus, jie man labiau patiko.

Niekas negali užginčyti vokalinės grupės „Take 6“ meistriškumo, kurį išduoda net dešimt jų užtarnautų „Grammy“ statulėlių. Iš tiesų tai yra tobulybė technikos, derėjimo, balsų valdymo ir visais kitais požiūriais. Taip gerai, kad kartais net atrodo pernelyg gerai ir norisi kažkokio mažyčio nusižengimo tam tobulumui. Tačiau to, matyt, negali būti. Labai įvairiapusis šios grupės koncerto repertuaras. Jame išgirdome daug populiarių *soul*, gospelo, popmuzikos dainų, džiazo standartų, rimtesnių, naujesnių kompozicijų, pasižyminčių puikiomis aranžuotėmis, skoningais stilistiniais sprendimais. Ši grupė festivalyje „Kaunas Jazz“ jau nebe pirmą kartą. Šiemet jų atvykimą parėmė JAV ambasada Lietuvoje.

Festivalyje skambėjo ir lietuviška muzika, girdėjome pianistą Petrą Geniušą su dainininke Jazzu ir violončelininku Justu Kulikausku, Dainiaus Pulausko grupę, Giedriaus Kuprevičiaus ir Liutauro Janušaičio duetą, varpų muziką, matėme džiazo madas, Mindaugo Juodžio tapybos darbų parodą ir dar daug muzikantų iš užsienio. Čia paminėti tik tie, kurių nebuvau girdėjęs arba labai laukiau.

„Kaunas Jazz“ paprastai kasmet baigiasi Vilniuje, čia pasirodo labiausiai patikęs praeitų metų festivalio atlikėjas. Tačiau šemet išgirdome pirmą kartą Lietuvoje apsilankiusią tamsiaodę aktorę ir dainininkę iš Izraelio Ester Rada, jos atvykimą parėmė Izraelio ambasada Lietuvoje. Tai tiek multikultūrinė ir multistilistinė muzika, kad atėjęs į koncertą sunkiai galėjau suprasti esantis džiazo festivalyje. Jos stiprus, išraiškingas ir labai charakteringas balsas, aliuzijos į *world* muziką, ryškūs besikartojantys ritminiai rifai, trumpos, paprastos melodinės atkarpėlės, kietoki, aiškūs judesiai gana stipriai priminė klubinės jaunimo muzikinės kultūros žvaigždeles. Klausytojams, aišku, patiko. Festivalis „Kaunas Jazz“ labai skiriasi nuo kitų šio žanro renginių tiek stilistine, tiek organizacine prasme. Tuo jis, žinoma, ir žavus.

Atkelta iš 2 psl.

pastebėjau, kad pasirinkti kūriniai pateikiami nevienodu lygiu. Trečiame ture tikėjausi brandesnio griežimo. Prisiminęs ankstesnius konkursus tvirtai sakau, jog šis buvo labai aukšto lygio. Lietuvoje kito tokio konkurso, kuris aprėptų visą lietuvių smuiko mokyklos panoramą, nėra. Juk į jį, ypač kas dvejus metus vykstantį nacionalinį konkursą, įsitraukia kone visos Lietuvos muzikos mokyklos.

Lietuvių pasirodymą A ir B grupėse galiu vertinti tik teigiamai. Patys mažiausi sėkmingiau grojo pirmame ture. Man įsiminė Paulina Banaitytė, išsiskyrusi iš visų profesiniu požiūriu. B grupėje šauniai grojo visa Lietuvos komanda, abiejuose turuose pasirodžiusi labai stabiliai. Tačiau ši jaunimo grupė buvo gausi ir itin stipri, tad konkurencija – didžiulė. Yanis Grisó puikiai atliko stilistiškai labai sudėtingą programą, Čekijos atstovė pademonstravo labai aukštą profesionalumą, o *Grand Prix* laimėjusi kinė – labai talentinga, profesionali, tvirta smuikininkė. Abejonių man sukėlė tik Prokofjevo Pirmojo koncerto atlikimas, ypač jos pasirinkti greiti tempai. Šios grupės laureatai buvo patys ryškiausi, o visa grupė – pati stipriausia. Kodėl C grupėje nebuvo lietuvių, negaliu pasakyti. Kartais pas mus atsiranda kažkokių subjektyvių priežasčių, apie kurias nesinori šnekėti.

Man labai patiko amerikietės Liu pasirodymas antrame ture. Ji labai įtaigiai ir įdomiai pagrojo Stasio Vainiūno Sonatos pirmą dalį, o ypač – Bélos Bartóko Antrojo koncerto pirmą dalį. Tai stipriai parengta smuikininkė su labai gera galva, kuri puikiai vadovauja jos grojimui. Po tokio antrojo turo trečiajame laukiau iš jos stebuklo. Bet jis neįvyko. Italas Cardaropoli pirmame ture mane tiesiog pritrenkė, antrame – irgi gerai pagrojo, o finale griežiant su orkestru Mendelssohną jam pritrūko savitvardos, patirties, pasigedau aiškaus artikuliavimo. Bet tai talentingas ir perspektyvus smuikininkas. Pirmieji du yra šios grupės laureatai. *Grand Prix* atiteko vengrei Kökeny, sėkmingai atlikusiai Dvariono Koncertą. Ši smuikininkė visuose turuose grojo stabiliai ir užtikrintai. Visa konkursinė jos programa – labai originali, joje girdėjome daug vengrų muzikos, kuri, sakytum, neefektinga, bet reikalauja susikaupimo, gilaus mąstymo. Palyginti su finalo pianistais, smuikininkai nebuvo tokie efektingi ir ryškūs. Man atrodo, jiems trūko grojimo su orkestru patirties.

Ką galvoju apie ateitį? Pasakysiu trumpai: neduok, Dieve, jei kas nors norėtų šiam konkursui padaryti kažką blogo. Tai būtų didžiausia nelaimė!

Pavelas Bermanas: Vilniuje išgirdau labai daug jaunų talentų. Dalyvauju įvairių konkursų žiuri, tad galiu Dvariono konkursą vertinti platesniame kontekste. Šio konkurso lygis labai aukštas. Tiems, kurie abejoja konkursų būtinumu, galiu pasakyti: konkursai tikrai svarbūs ir reikalingi, nes jauną žmogų skatina pasitempti, rimtai ruoštis, sužinoti, kaip jis vertinamas tarp savo bendraamžių. Be to, tai galimybė sudominti savo asmeniu žmones, organizuojančius koncertinį gyvenimą. Niekada nežinai, kas tavęs salėje klausosi, gal dirigentas, gal koncertų vadybininkas, gal dar koks nors įtakingas asmuo, pakviesiantis surengti koncertą. Juk šiais laikais konkurencija didžiulė. Smuikininkams noriu patarti: puiki technika – dar ne viskas, svarbiausia perkelti į muziką savo gyvenimo patirtį. Muzikantų gyvenimas reikalauja daug ištvermės ir pasišventimo, bet turime būti dėkingi, kad mums leista prisiliesti prie didžiausių žmonijos sukurtų vertybių.

Jurgis Dvarionas: Noriu atkreipti dėmesį į mažųjų A grupę, tai labai pamokantis reiškinys. Buvome įpratę, kad visi dalyvaujantys lietuviai yra iš Vilniaus M.K. Čiurlionio menų gimnazijos. Šįkart iš šios mokyklos buvo tik vienas – Pijus Česaitis. Liepa Jurgutavičiūtė – iš Šiaulių, Agnė Gečaitė – iš Tauragės, ir kaip groja! Jos rungėsi su pačiais stipriausiais atvykusiais vaikais kaip lygūs su lygiais. Jei būtų daugiau vietų laureatams, būtume jų skyrę daugiau. Bet labiausiai mane pradžiugino, kad dingo vienos mokyklos monopolis. Džiaugiuosi kauniečių sėkme, pirmąsyk dalyvė iš Kauno Paulina Banaitytė laimėjo diplomą. Anksčiau iš Kauno konkurse nebūdavo nieko! Tai rodo gerą decentralizacijos tendenciją. Apie šios grupės laureatus noriu pabrėžti, kad ukrainiečiai tikrai išsiskyrė, o Nazaras Šutko – nepaprastas talentas, jo pasirodymas visus komisijos narius privertė džiugiai šypsotis. B grupėje visos mūsų mergaitės pasirodė labai gerai. Bet atvažiavo labai stiprių užsieniečių su itin virtuoziška, aukščiausio meistriškumo reikalaujančia programa. Antai, kinė Jingzhi Zhang puikiai pagrojo Johanno Sebastiano Bacho Fugą C-dur, vieną sunkiausių Bacho kūrinių, kurio nesiima kur kas vyresni smuikininkai...

Anksčiau, kai baigdavosi konkursas, sakydavom: na, jau išvargom šį konkursą, buvo nelengva, buvo sunku. Šis konkursas ypatingas tuo, kad nuovargio gal šiek tiek ir buvo, bet vargo – tikrai ne. Visų pirma, dalyvių parinkimas nekėlė rūpesčių (vadinamasis atrankos turas, kai komisija perklauso labai daug vaizdo įrašų, prieš kviesdama dalyvius į konkursą, – *Ž. R.*). Antra, konkursą rengė labai rimta organizacija „Natų knygynas“, laimėjusi pretendentų konkursą ir labai gerai atlikusi savo darbą. Komisijos nariai išvyko puikiai nusiteikę ir džiugūs. Ypač malonu, kad komisijos nariai, dalyvavę mūsų konkurse pirmąsyk, išsiveža labai gražius įspūdžius. Taip pat noriu pabrėžti, kad, nepaisant dabarties politinių priešpriešų ir nesutarimų, mes visi atsistojome aukščiau tų nesutarimų ir dirbome siekdami vieno tikslo, patirdami tą patį gyvenimo džiaugsmą.

Keltiškos ir slaviškos paralelės

Kai kurie Granville'o Bantocko ir Nikolajaus Rimskio-Korsakovo bendrumai

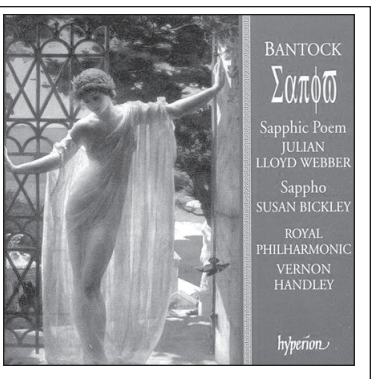

Giedrius Alkauskas

Vakarų profesionalioji muzika niekada iki tol nebuvo patyrusi tokios įvairovės ir aprėpties, niekada nebuvo tokia ambicinga ir fundamentali, veržli ir visaapimanti, kokia ji tapo vėlyvojo romantizmo periodu. Sakralumas ir tamsumas, neviltis ir egzaltacija, mitologija ir politika, liaudiška kaimo fantastika ir miestietiški *buffa* nutikimai – romantizmas apėmė visą gyvenimą. Austrų ir vokiečių simfonistų siaučiančios harmonijos, muzikinės dramos ir netgi *Ein Bühnenweihfestspiel* (Bairoito scenos konsekracija), verizmas, bethoveniškos ambicijos, srūvančios iš Prancūzijos (Hectoras Berliozas), saviti ataidėjimai iš Čekijos, Vengrijos, Lenkijos, Danijos, Norvegijos, Suomijos, Olandijos.

Vis dėlto, nepaisant šitokios įvairovės, negali nestebinti dviejų muzikinių kultūrų paralelės ir panašumas. Jos abi ryškiausiai iškilo tik romantizme. Jos abi transformuotą romantizmą (postromantizmą ar impresionizmą) dėl visai skirtingų priežasčių kultivavo dar ilgai, gerokai po 1945-ųjų, kai likusioje Europoje dominavo jo didenybė Avangardas. Nepaisant tokių paralelių, postromantizmo likimas, palankumas šioms idėjoms skleistis abiejose terpėse XX a. buvo labai skirtingas. Tos muzikinės kultūros – tai Rusija ir Didžioji Britanija. Iki pat romantizmo Rusija nebuvo sukūrusi jokios ryškesnės profesionaliosios muzikinės kultūros. Didžioji Britanija – po Renesanso (Thomas Tallis, Williamas Byrdas) ir ankstyvojo baroko (Henry Purcellas) – galima sakyti, taip pat. Šis tekstas skirtas vienam nuostabiam britų kūrėjui – Granville'ui Bantockui (1868–1946). Visų neįtikėtinų paralelizmų tarp rusiško bei britiško romantizmo neišnagrinėsime. Vis dėlto, jei reikėtų atrasti rusiškąjį Bantocko analogą, tai būtų Nikolajus Rimskis-Korsakovas (1844–1908).

Kritikas Lewis Foremanas parašė komentarus „Hyperion" firmos išleistam 6 CD rinkiniui, pristatančiam svarbiausius Bantocko kūrinius. Rinkinį įgrojo Karališkasis filharmonijos orkestras, vadovaujamas Vernono Handley'aus. Foremanas taip rašo: „Bantocko muzikinė vizija buvo labai turtinga ir dekoratyvinė. Jis dažnai naudodavo plačią orkestrinę paletę ir žinojo, kokia efektyvi ji gali būti. Jis gyveno ne savo laiku, ir buvo taip vienareikšmiškai atmestas vėlesnių muzikantų kartų, kad nors ir ką platesnė muziką mylinti ir jos klausanti auditorija begalvotų, Bantocko muzika retai buvo girdima. Ir tie reti koncertai buvo sutikti abejingai. Netgi švenčiant kompozitoriaus šimtmetį 1968-aisiais, renginiai sukėlė tik labai nedidelį susidomėjimą. Vis dėlto, bėgant metams, Bantocko estetika tampa vis priimtinesnė, ir dabar, jau įžengus į naująjį (XXI) amžių, jaunoji karta su nuostaba atranda Bantocką ir geriausius jo kūrinius."

Ir iš tiesų, ar rimtai XX a. galėjo atrodyti kompozitorius, kurio pasaulis, didžiausias įkvėpimo ir gyvybinių jėgų šaltinis buvo graikų antika, mitologija ir klasikiniai graikų autoriai, keltų kultūra ir Škotijos Hebridų salų liaudies melodijos, Sapfo, Omaro Chajamo ir biblinė „Giesmių giesmės" poezija, pagonybė ir panteistiniai ritualai, iki apsėdimo užvaldęs orientalizmas ir gaivi marinistika?

Visa tai jau girdėta! Argi ne toks pat buvo Rimskis-Korsakovas? Vienas iš daugybės sovietinės muzikologijos mitų buvo apie Rimskio-Korsakovo ateizmą. Sunku suvokti klaidingesnį teiginį. Rimskio-Korsakovo religinis jausmas buvo labai stiprus, bet kaip reta delokalizuotas. Bet tai juk nenauja muzikos pasaulyje. Galime prisiminti pagoniškąjį („Nibelungų žiedas"), sinkretinį („Lohengrinas", „Tanhoizeris") ir krikščioniškąjį („Parsifalis") Richardo Wagnerio pasaulius. Rimskio-Korsakovo krikščionybė, apokrifinės legendos, panteistiniai ritualai, pagonybė, stabmeldystė yra labai persipynę. Nors vis dėlto tenka pripažinti, kad krikščionybė yra labai tradicinė ir stipriai liaudiškai ornamentuota („Pasaka apie carą Saltaną"). Kitur šių įvaizdžių net visai vengiama – Novgorodo bylinoje apie kankliniką Sadko pasirodantis šventasis Nikolajus (Mikalojus), nutrenkiantis jūrų carą ir jo karalystę į dugną, operoje yra pakeičiamas į „senolį – galingą karžygį elgetos klajūno pavidalu". Įdomu, kad ši transformacija iš pagoniškojo pasaulio į krikščioniškąjį stebėtinai panašiai pavaizduota Broniaus Kutavičiaus „Paskutinėse pagonių apeigose": ir pas Kutavičių, ir operoje „Sadko" (žūstant jūrų karalystei) užgroja vargonai. Reiktų paminėti, kad vienintelė autentiškai krikščioniška Rimskio-Korsakovo opera (ir vis tiek stipriai sinkretinė) – „Sakmė apie nematomąjį Kitežo miestą ir mergelę Fevroniją". Vis dėlto panteistinė pasaulėžiūra dominuoja.

Granville'io Bantocko religinio jausmo lokalizacijos ir jautrumo zonos yra stebėtinai panašios. Biblinės poezijos šedevrą – „Giesmių giesmės" knygą – Bantockas visą pavertė muzika, kuri trunka daugiau kaip dvi valandas. Tačiau, nors ir stipriai veikiamas religinių įvaizdžių, jis vengia ekleziastinių idiomų, o „Giesmę" traktuoja kaip poetinį tekstą. Šiame kūrinyje ypač jaučiama Wagnerio įtaka Bantocko vokalinei rašybai. Reikia priminti, kad Rimskis-Korsakovas, su opera „Caro sužadėtinė" stojęs į aiškią opoziciją Wagneriui, iki 1895-ųjų buvo Wagnerio taip pat akivaizdžiai veikiamas.

Kas yra gyvenęs Anglijoje, Škotijoje, Velse ar aplinkinėse salose, tas tikrai yra patyręs tą keistą, viską persmelkiantį, begalinį britišką ilgesį. Šis ilgesys – viena iš esminių sudedamųjų keltiško britų muzikos stiliaus dalių. Liaudies muzikos kvėpavimas per profesionaliąją yra dar viena dimensija, kuri suartina britų ir rusų romantizmą. Tokios muzikos šedevras – Bantocko „Hebridų simfonija" (1915). Vidiniai ir Išoriniai Hebridai – škotų salos, jau pažįstamos muzikos gerbėjams iš Felixo Mendelssohno 1830 m. sukurtos simfoninės poemos „Hebridai (Fingalo ola)". Šieji „Hebridai", kaip ir kai kurie kiti ankstyvojo romantizmo kūriniai (to paties Mendelssohno „Pirmoji Valpurgijos naktis" ar Carlo Marios von Weberio „Laisvasis šaulys"), yra kaip mediumas tarp nerimastingo žmonių ir to pirmapradžio, liaudies fantastikos kupino archajiško pasaulių. Bantockas „Hebridus" nuspalvina jau visai kitomis spalvomis – tiek autentiškomis Hebridų melodijomis, kurias sužinojo iš Marjorie Kennedy-Fraser surinktų vietinių liaudies dainų, tiek jau minėtu, nepakartojamu, šiek tiek skausmingu ir be galo švelniu keltišku ilgesiu. Bantockas, nors ir gimęs Londone, turėjo škotiškų šaknų, ir šis intuityvumas bei jautrumas savo praeičiai prisidėjo prie nuostabaus kūrinio atsiradimo. Linkėčiau kiekvienam muzikos gerbėjui išgirsti „Hebridų simfoniją" – juk ar turi prasmės visas tas kasdienis nerimas ir rūpesčiai, kai vėjyje linguoja Škotijos viržynai, o jūra išskalauja senas, modernaus pasaulio pritildytas, bet akmenyse dar išlikusias istorijas, kurios tiesiog spiegia audrų metu – kaip to negirdėti? Bet „Hebridų simfonija" – ne tik ilgesys. Antroje dalyje jūra įsišėlsta, ataidi prisiminimai apie „Skrajojančio olando" kančias (galingos harmonijos ir nerimstantys styginiai), ir viskas baigiasi triumfuojančių varinių pučiamųjų ostinatinėmis fanfaromis – tai jau nebeatšaukiamas tikėjimo išpažinimas Hebridams.

Ši simfonija trunka apie 35 minutes, grojama be pertraukų. Tai – pamėgta Bantocko simfonijų forma, nes ir kiti jo simfoniniai kūriniai – „Pagoniškoji simfonija" (1928), „Fifinė mugėje" (1912), „Kipro deivė" (1939), „Keltiškoji simfonija" (1940) – yra panašios trukmės vienos dalies kūriniai. Gaila, dar neteko girdėti Bantocko operų „Irano perlas", „Kedmaras" (romantinės operos; palyginkime su neįgyvendintu Rimskio-Korsakovo operos sumanymu „Bagdado barzdaskutys") bei „Moteris-ruonė" (keltų liaudies opera). Tipiška keltiško-britiško stiliaus opera būtų anglų postromantizmo genijaus Ralpho Vaughano Williamso „Hugh the Drover". Dabar jau yra išleisti du šios operos įrašai. Muzika stebina anglų liaudies dainų intonacijomis, melodingumu, o dainingesnių ansamblių negirdėjau nuo Glinkos „Gyvenimo už carą", „Ruslano ir Liudmilos" ir Rimskio-Korsakovo „Caro sužadėtinės" laikų. Tad labai skeptiškai reikia vertinti koreliaciją tarp operos žinomumo, prieinamumo ir jos meninės vertės. Beveik neabejoju, kad Bantocko operos – dar neatrasti keltiško skambesio perlai. Liūdna, kad neigiamą įtaką tokios muzikos sklaidai padarė Benjaminas Brittenas, kuris buvo gana priešiškas panašiai muzikai (ir kartais Vaughanui Williamsui).

Labai svarbiai britų ir rusų muzikos sankirtai, išskiriančiai vėlgi abi kultūras Europos kontekste, būtent orientalizmui ir egzoticizmui, reiktų paskirti atskirą tekstą. Ir čia visų pirma iškyla Bantockas ir Rimskis-Korsakovas.

Besilankant dailės muziejuose mane dažnai aplanko keista mintis, kad galerijos – tai paveikslų kalėjimai. Jei įsivaizduotume, kokiomis aplinkybėmis buvo sukurtos Pissarro oranžinės ir žydros drobės, Aivazovskio marinistikos šedevrai, Delacroix orientalistinės scenos, tai plikos, sterilios muziejų sienos tokiems vaizdams yra lyg kalėjimo kamera. Štai dėl šitos priežasties, manyčiau, Rimskio-Korsakovo ir ypač Granville'o Bantocko muzika nesulaukia tiek gerbėjų, kiek yra verta. Ši muzika gyvena galvoje ir mintyse – ne filharmonija yra jos namai. Ji skamba klaidžiojant po pelkes, keliaujant per kopas, plaukiant jūra, matant, kaip vakarop atgimsta miškas, ir girdint, kaip prasideda paslaptingos sutemų šnekos. Tikiu, kad toks tikėjimo išpažinimas, kad mus jaudina romantizmas ir sakmės, yra pilnavertė vertybinė programa, kuri, priešingai kalboms apie Bantocko senamadiškumą, yra ypač aktuali dabar, ir visada buvo.

Kronika

Lietuvos fotomenininkų sąjunga išrinko naują pirmininką

Gegužės 9 d. neeilinio Lietuvos fotomenininkų sąjungos suvažiavimo metu išrinktas naujas pirmininkas – Gintaras Česonis, suformuota ir patvirtinta nauja valdyba. Ankstesnis pirmininkas, kartu ir Lietuvos spaudos fotografų klubo prezidentas Jonas Staselis, vadovavęs sąjungai nuo 2009 m., atsistatydino, nes jo veikla nebeatitiko fotografų bendruomenės lūkesčių, sąjunga buvo praradusi autoritetą ir kryptį. Naujojo pirmininko patirtis nuo 2009 m. vadovaujant Kauno skyriui žada esminius pokyčius ir suteikia vilties, kad sąjunga transformuosis į šiuolaikišką, dinamišką organizaciją, atvirą požiūrių įvairovei, naujoms idėjoms ir efektyviai veikiančią tarptautiniame kontekste.

Gintaras Česonis gimė 1974 m., mokėsi Moksleivių fotografijos mokykloje prie Lietuvos fotomenininkų sąjungos Kaune, studijavo Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Menų fakultete, kur įgijo magistro laipsnį, 1997–1998 m. mokėsi Prancūzijos Nacionalinėje fotografijos mokykloje Arlyje, nuo 1999 m. dėsto Vilniaus dailės akademijos Kauno fakultete. 2000 m. G. Česoniui suteikta Lietuvos mokslų akademijos premija, 2014 m. – Balio Buračo premija.

Vadovaujant G. Česoniui suremontuota ir atnaujinta Kauno fotografijos galerija tapo įdomių parodų, paskaitų, diskusijų ir pasaulio fotografijos asmenybių susitikimo vieta. Kauno skyriaus leidžiamos knygos atkreipė pasaulio fotografų bendruomenės dėmesį, jų autoriai sulaukė tarptautinio pripažinimo. 2009 m. svarbiausiame Europos fotografijos festivalyje „Arlio susitikimai" („Les Rencontres d'Arles") LFS Kauno skyriaus pristatytas Rimaldas Vikšraitis tapo metų atradimu, 2014 m. Vytauto V. Stanionio knyga „Nuotraukos dokumentams" (dailininkas Tomas Mrazauskas) Vokietijos knygos dizaino konkurse apdovanota prizu už novatoriškumą ir naujų formų paieškas knygos mene, o fotografijos meno mugėje „Paris Photo" pelnė „Paris Photo / Aperture Foundation" Specialųjį prizą, 2015 m. Arlio festivalio žiuri išrinko Margaritos Matulytės ir Tatjanos Luckienės-Aldag sudarytą Vito Luckaus monografiją „Vitas Luckus. Kūryba/biografija" geriausia istorinės fotografijos knyga. Tačiau tai – tik keli dėmesį atkreipiantys pasiekimai, už kurių slypi nuoseklus mažos G. Česonio vadovaujamos bendruomenės darbas kuriant ir palaikant ryšius su tarptautiniais partneriais, rengiant fotografų parodas užsienyje, ieškant finansavimo ir visur siekiant kokybės. Jam tapus visos Lietuvos fotomenininkų sąjungos pirmininku tikimasi, kad ši veikla išsiplės ir paskatins įdomias permainas fotografijos meno lauke, o pati organizacija taps gerbiama bendrų darbų partnere tarptautiniame kontekste.

„7md" inf.

Ir mišrainėj auksas žiba

Apie „Naująjį Baltijos šokį“

Kristina Steiblytė

Jubiliejai švenčiami įvairiai: kas linksminasi iki paryčių, kas pabėga nuo šventės, o kas pasidaro tradicinį balių su daugybe svečių, šokiais, dainomis ir balta mišraine. Būtent toks šiais metais atrodo dvidešimtasis „Naujasis Baltijos šokis“. Čia daug visko, o atlikimo stilių, idėjų ir žanrų įvairovė primena mišrainę.

„Naujasis Baltijos šokis“ per dvidešimt savo gyvavimo metų smarkokai padirbėjo: ne tik Lietuvoje parodė daugybę šiuolaikinio šokio žvaigždžių, bet ir gerokai išaugino šokį žiūrinčių, apie jį galvojančių ir rašančių gretas. Kai kam „Baltijos šokis“ net tapo laukiamiausiu metų festivaliu, kuriame galima pailsėti nuo įprastų darbų ir pasikrauti (profesinio) įkvėpimo ateinantiems metams.

Šiųmetėje programoje taip pat yra tokių spektaklių. Deja, tenka apgailestauti, kad jubiliejinis festivalis nebuvo sudėliotas konceptualiai ir nepakvietė žiūrovų į teminę, kruopščiai suplanuotą šventę, įdomią ne paskirais rodomais darbais, bet ir savirefleksyviu pasakojimu. Tiesa, kad ir nedaug, savirefleksijos šiame festivalyje yra. Tokį toną uždavė jau atidarymo spektaklis – Jo Strømgreno „Ten“. Po penkiolikos metų grįžęs į Vilnių, spektaklis dabar atrodo kiek pavargęs. Nors dviejų šokėjų ir dviejų aktorių atlikimu džiaugtis nesunku, pats kūrinys, jame vartota netikra kalba, scenoje ir tarp personažų tvyranti tamsa bei finale rodomas viltingas ir kartu gąsdinantis išvažiavimas traukiniu atrodė pasenę, neaktualūs. Ir tai dar kartą įrodė, kad teatras – tikrai laikinis menas, kurio suvokimui svarbus kontekstas. Tačiau šis spektaklis, parodytas 2016 m. kaip žaidimas atmintimi ir patirtimis, atrodo įdomus eksperimentas, nors veikti, regis, gali tik tuos, kurie jį matė dar 2001-aisiais.

Panašiai apie atmintį ir laiką pasakojo Louise Lecavaliere darbas „So Blue“. Ši įspūdinga šokėja, pirmą kartą sukūrusi ilgą spektaklį, atlikimu neabejotinai užbūrė visus tą vakarą susirinkusius. Neįtikėtinai judanti penkiasdešimt septynerių metų moteris neleido nė minutei suabejoti jos energija ir atlikimo kokybe. O geriau žinantiems jos karjerą šis pasirodymas galėjo tapti ypatinga švente. Juo labiau kad spektaklis pratęsė pokalbį apie scenos menų laikiškumą, praeities ir dabarties santykį, savaip besireiškiantį pačios L. Lecavaliere kūrybinėj karjeroj. Tačiau prie daugelį žiūrovų užvaldžiusios euforijos pati prisijungti negalėjau: man įdomiau, kai judesiu, tekstu ar jų junginiu pasakojamos istorijos apie pasaulį ir žmones. „So Blue“ buvo apie meistriškumą, laiko ir savo kūno valdymą, o spektaklio, judesių dramaturgija čia buvo ne tik neišvystyta, bet ir nesvarbi.

Beveik priešingai atrodė dar vienas laiko temą plėtojantis spektaklis. Mauro Paccagnella ir Alessandro Bernardeschi „Happy Hour“ pirmiausia buvo svarbi dramaturgija, o meistrystė nustumta gerokai į šoną. Lyginant su L. Lecavalier, vos keleriais metais jaunesni vyrai scenoje atrodė kaip senukai, iš kurių šokis reikalauja daug pastangų. Tačiau to neneigdami nemažą dalį savo spektaklio jie ir sukūrė apie save senstančius, matančius besikeičiantį pasaulį ir ieškančius savo būdų jame kurti. Žaisdami savo asmenybėmis ir patirtimis, savo paauglystės Italijos revoliuciniu kontekstu, supriešindami savo senstančius kūnus su jaunų šokėjų ir pripažindami nuovargį, abu spektaklio kūrėjai ir atlikėjai per beveik valandą papasakojo trūkinėjančią judesio (o kartu ir gyvenimo) paieškų istoriją. Šių vyrų atvirumas papirko ne tik scenoje, bet ir po spektaklio vykusiame susitikime, kuriame jie atvirai pasakojo apie problemas, kurias patiria norėdami kurti, apie keistus meno lauko apibrėžimus ir galiausiai savo patirtį ir jos įtaką pasaulio suvokimui.

Deja, po šio spektaklio festivalio programoje užmegztas pasakojimas apie laiką, patirtis ir kismą ėmė irti. Kiekvienos festivalio dienos spektakliai pradėjo kurti bendrus, bet tarpusavyje mažai besisiejančius pasakojimus apie santykius su žiūrovais, žmonių santykius su savimi ir su kitais, postmodernų ir šiuolaikinį meną. Jaunas estų šokėjas ir choreografas Henri Hüttas savo darbe „Ritmas yra šokėjas“ pasakojo apie save ir kaip tam tikri pokyčiai gali nulemti gyvenimo ritmo pasikeitimus. Kai kurias scenas tyčia ištęsdamas, kai kur kartodamas frazę tol, kol ji praranda reikšmę, pernelyg rimtai į save nežiūrintis šokėjas džiugino. Bet nebeatrodė taip veiksmingai, kaip spektaklį žiūrint pirmą kartą. Ypač šokio meistrų ir kur kas daugiau gyvenimo patirties sukaupusių kūrėjų darbų kontekste.

„DATA“ D. Matvejevo nuotraukos

SKVO's šokio trupė iš Baltarusijos spektaklyje „Tobulas kūnas – gyvas kūnas“ pasakojo apie moterų (keturių šokėjų) santykį su savo kūnais ir jų netobulumais. Kur kas įdomiau apie moters santykį su savimi nei šiame Olgos Skvorcovos spektaklyje pasakojo Ingrida Gerbutavičiūtė su Agnija Šeiko savo „Dior in Moscow“. Čia buvo nagrinėjamas šiuolaikinis moteriškumas, persisunkęs mamų ir močiučių perduotu sovietiniu palikimu. Spektaklio paveikumui įtaką padarė gyvas, ganėtinai šiurkštus, bet intymus bendravimas su žiūrovais, jaudinantis, liūdnas aplinkos ir įgytų elgesio modelių neatitikimas. Tiesa, prisiskaičius „Tarybinės moters“, išanalizavus sovietinių moterų elgesio modelius, kiek primiršta, kad dauguma pasakojimų tinka ne tik tarybinių moterų dukterims, bet ir nemažai daliai pasaulio, su Sovietų Sąjunga neturėjusio nieko bendro.

Panašiai buvo galima žiūrėti ir antrą festivalyje rodytą O. Skvorcovos darbą „Dalykinis pokalbis“, kuriame buvo kalbama apie šiuolaikinį meną ir Minske dirbančius jo kūrėjus. Viena vertus, pokalbis apie tai, ką galvoja ir kuria minskiečiai, galėjo pasirodyti įdomus, tačiau visa tai dar gerokai nutolę nuo to, kas vyksta Vakarų Europoje ar šiųmečiame „Naujajame Baltijos šokyje“ nemenkai reprezentuotoje Kanadoje. Vis dėlto abu baltarusių trupės SKVO's darbai pasirodė kiek primityvūs ir iliustratyvūs. O antrajame choreografija apskritai tapo mažiausiai reikšmingu elementu, nes čia viršų paėmė vaizdo projekcijoje rodyti ryškūs ir, kaip buvo galima suprasti, žinomi šiuolaikinio meno kūrėjai, parodę kur kas įdomesnį santykį su menu ir savimi nei scenoje buvę šokėjai.

Iliustracija – tinkamas žodis apibūdinti ir „RUBBERBANDance“ grupės iš Kanados spektakliui „Patirties koeficientas“ (choreogr. Victor Quijada). Visi šeši atlikėjai judėjo puikiai, šviesų dailininko darbas mizanscenas priartindavo prie abstrakčių paveikslų, o kai kurie fragmentai buvo kerintys ir kartais primindavo prieš metus „Naujajame Baltijos šokyje“ rodytas choreografo Tao Ye miniatiūras „4“ ir „5“. Tačiau santykiai scenoje atrodė pernelyg nuspėjami ir net banalūs (vyrų muštynės, moterų konkurencija, vyro ir moters flirtas), tad pamatėme ne spektaklį, o labiau koncertą, pristatantį V. Quijada sukurtą šokio techniką, paremtą hiphopu.

„Ten“

O baigdama noriu papasakoti apie du išskirtinius (bet dėl labai skirtingų priežasčių) spektaklius. Teoriškai stipriai pasikaustęs Pere Faura savo darbu „Striptizas“ pasakojo apie nusirenginėjimą, juslių bei vaizduotės erzinimą ir geismo konstravimą. Tačiau, kaip pats teigė, tai tebuvo priemonė papasakoti apie šokio pasaulį ir šokio spektaklių kūrimą. Jam ne visai pasisekė: nuorodų į šokio pasaulį buvo mažoka, tad spektaklių niekad nekūrusiai žiūrovų daliai jokių asociacijų tarp striptizo ir teatro galėjo nekilti. Iš tikrųjų, apie šokį P. Faura kalbėjo tik tol, kol aiškino, kad pavadinimą „Striptizas“ pasirinko norėdamas sukelti žiūrovų susidomėjimą. Žiūrovai tikrai buvo sudominti – spektaklis yra rodomas nuo 2008-ųjų. Tačiau ne mažiau sėkmingai pasisekė tuos pačius žiūrovus priversti jaustis prastai, pigiai, sukurti galimybę vieniems iš kitų tyčiotis. Spektaklio pradžioje P. Faura šoka striptizą (iš filmo „Striptizas“, su Demi Moore). Scenoje stovinti kamera filmuoja žiūrovus, žiūrinčius į aktorių ir jo provokuojamus. O spektaklio pabaigoje tai, kas nufilmuota, projektuojama ant ekrano aktoriui vėl kartojant tuos pačius judesius, tik dabar jau ekranui, ne žiūrovams. Taip siekiant padėti mums patiems juoktis iš savęs ir prisijungti prie iš savęs besijuokiančio atlikėjo. Tik tiek, kad atlikėjas juoktis iš savęs ir savo lauko problemų bei to juoko formą pasirinko pats, o štai filmuojami žiūrovai, nebūtinai ką nors žinantys apie šokį, būti ekrane ir „juoktis iš savęs“ buvo priversti. Tai jokiu būdu neatvėrė ketvirtosios sienos, nesukūrė bendrumo ar empatijos. Todėl „Striptizui“ apibūdinti norisi vartoti žodį „prievarta“, ne „humoras“.

Kitas išskirtinis darbas buvo Manuelio Roque'o spektaklis „DATA“. Jo išskirtinumas – lėtas meditatyvumas, subtilūs judesiai ir netikėtos transformacijos. Skambantis „Requiem“ (Gabriel Fauré) neužgožė visų kitų garsų, leido pajusti, kad žiūrovai su savo traškančiomis kėdėmis yra vienoje erdvėje kaip ir atlikėjas. Nors ir ne itin garsi, muzika vis dėlto buvo stipri ir mano mintys pasuko religijos kryptimi: mačiau įvairius ritualus atliekantį žmogų, dvasines / fizines transformacijas, vykstančias šalia švento, sidabru blizgančio kalno. Tačiau M. Roque'o judesys

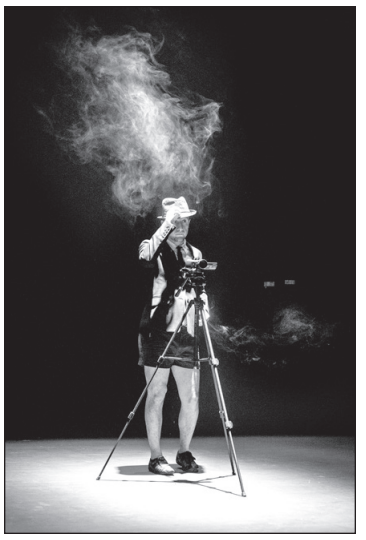

„Striptizas“

buvo pakankamai abstraktus, kad atsivertų ir kitokioms interpretacijoms – jį buvo galima matyti ir, pavyzdžiui, kaip apokaliptiniame pasaulyje aplinką tyrinėjantį gyvį. Vis dėlto tikslūs, lėti šio choreografo ir atlikėjo judesiai, tiesiog jo buvimas scenoje išoriškai keičiantis minimaliai, bet transformuojantis į keistas antropomorfiškas būtybes priminė, koks magiškas scenoje gali būti žmogaus kūnas ir judesys.

Net ir nesutinkant su festivalio programos sudarytojais, apie festivalį kalbančiais kolegomis ar save diskusijose po spektaklių pristatančiais choreografais ir šokėjais, „Naujasis Baltijos šokis“ vis tiek dovanoja magiškų akimirkų ir gali įrodyti tai, kuo net neketini tikėti. O kadangi didysis finalas įvyks tik gegužės 19 d., festivalis tęsiasi ir dar galima tikėtis daugiau judesio, žmonių scenoje, salėje ar buvimo kartu stebuklų.

Paroda kaip repeticija

Jono Čeponio kūrybos paroda „Spalvingas žvilgsnis į pasaulį“ Radvilų rūmų muziejuje

Kristina Stančienė

Garsiausių Lietuvos XX a. antrosios pusės menininkų modernistų parodos Nacionalinėje dailės galerijoje jau tapo ekspozicijos etalonu – konceptuali prieiga prie dailininko kūrybos, jos nulemta logika pagrįsta architektūra, tekstai, paaiškinantys ne tik parodos visumą, bet ir atskiras jos dalis. Kitaip tariant, tai ne tik didesnė meninių artefaktų sankaupa, bet ir estetinę, edukacinę vertę įgyjantis reiškinys. Parodų rengimo kartelę ypač aukštai iškėlė Teodoro Kazimiero Valaičio, Marijos Teresės Rožanskaitės, Povilo Ričardo Vaitiekūno, Vytauto Šerio kūrybos retrospektyvos ir jas lydintys leidiniai. Tačiau juk NDG – tik vieno didelio organizmo, Lietuvos dailės muziejaus, dalis. Vilniaus paveikslų galerijoje, Radvilų rūmų muziejuje, Taikomosios dailės muziejuje pastaraisiais metais taip pat surengtos didelės Algirdo Petrulio, Galinos Petrovos-Džiaukštienės ir Silvestro Džiaukšto, Leonardo Tuleikio kūrybos parodos. O kaip tik šiuo metu Radvilų rūmų muziejuje veikia vieno ryškiausių chruščiovinio atšilimo laikotarpio tapytojų – Jono Čeponio – kūrybos paroda „Spalvingas žvilgsnis į pasaulį“, skirta dailininko 90-osioms gimimo metinėms (kuratorė – Nijolė Nevčesauskienė).

Gaila, bet parodos minėtose muziejaus erdvėse dažniausiai labai skiriasi nuo NDG ekspozicijos modelio. Galbūt tai lemia inertiška LDM parodų politika, kuratorių „spaudžiantys“ terminai ar (ir) finansinės galimybės, pagaliau – prozi̇škos buitinės problemos: remonto reikalaujanti kai kurių patalpų būklė, ne visada tinkamas apšvietimas. Žinomų menininkų retrospektyvose dažnai norima parodyti labai daug, kartais – tiesiog per daug kūrinių, todėl jie žvelgia į lankytojus ne tik oriai kybodami ant sienų parodų salėse, bet ir koridoriuose, laiptinėse, ankštokai susispaudę ir neatskleisdami visų savo slėpinių. Žiūrovui ne visada pakankamai atskleidžiami menininko kūrybos ir jo epochos ypatumai. Tačiau nesivelsiu į parodų sudarymo peripetijas, palikdama šią temą atskirai, platesnei diskusijai.

Čeponio paveikslų akivaizdoje vis viena džiaugiausi, kad parodoje surinkta gana didelė (per 150 darbų) tapytojo kūrinių kolekcija iš LDM, Nacionalinio M.K. Čiurlionio dailės muziejaus fondų, privačių rinkinių bei šeimos archyvo ir gana gerai pažįstamas šio dailininko braižas pasirodė kur kas įvairesnis, nei įsivaizdavau iki šiol. Kai kurie Čeponio kūriniai uždavė mįslių, skatino kurti hipotezes apie dar nenagrinėtas Lietuvos sovietmečio tapybos problemas.

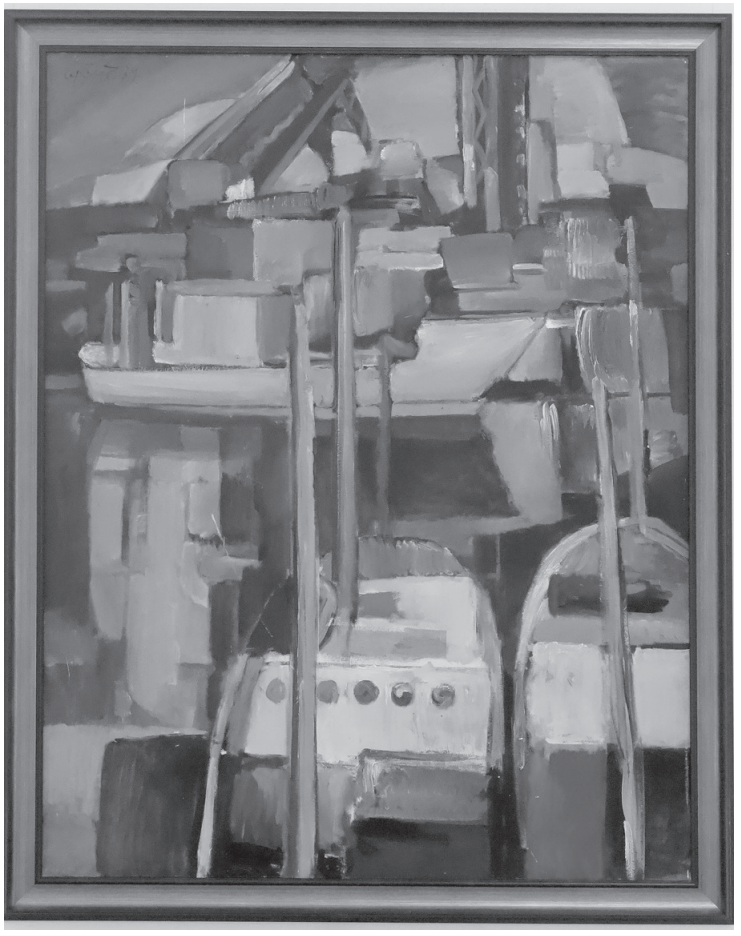

Jonas Čeponis, „Laivai uoste“. 1974 m.

A. Narušytės nuotr.

Pirma žiūrovo pažintis su šia paroda yra daugmaž tokia: pakilus į antrąjį rūmų aukštą, prastokai apšviestoje salėje kabo anotacija, ekranas, rodantis filmą apie dailininką (rež. Vytautas Damaševičius ir Juozas Matonis) bei kelios dešimtys įvairiausių žanrų ir laikotarpių paveikslų – portretai, peizažai, natiurmortai, abstrakčios, figūrinės kompozicijos. Tokiam sprendimui trūksta motyvacijos. Nuojauta sako, kad šie kūriniai turėjo rasti savo vietą atskirose parodos dalyse arba susijungti į aiškesnį pasakojimą apie dailininką. Tačiau tiek to – galbūt nelabai reikliam arba konteksto nežinančiam žiūrovui tokia marga kolekcija taps įvadu į aiškesnes „temines“ parodos dalis.

Kuratorė parodoje išskyrė keturias paveikslų grupes pagal vaizduojamus motyvus: peizažai, jūros tematika, figūriniai paveikslai, o menininko braižo formavimuisi bei laiko fonui atstovautų pirmoji parodos dalis – „Tyliojo modernizmo proceso dalyvis. Ankstyvojo kūrybos laikotarpio ieškojimai“. Parodą pristatančiame tekste neįvardinta penktoji, kurioje rodomi abstrakčios tapybos eksperimentai.

Keliaujant iš salės į salę neapleido mintis, kad čia taip pat galėjo atsirasti tekstų apie dailininko kūrybos aspektus, pristatančių ir laikotarpio atmosferą, ikonografiją, paraleles su bendražygių – Jono Švažo, Galinos Petrovos-Džiaukštienės, Silvestro Džiaukšto, Aloyzo Stasiulevičiaus, Vincento Gečo, Stasio Jusionio – tapyba. Žiūrovą čia būtų ne pro šalį pamokyti „skaityti“ šiuos paveikslus kaip Ezopo kalbą, ieškoti simbolinių prasmių, perprasti socialinę kūrėjo poziciją, meninę laikyseną. Juk net ir „nekaltas“ peizažas, žvelgiant iš laiko perspektyvos, galėtų būti suprastas ir kaip lojalumo ženklas, ir kaip protesto išraiška, atmetant anuomet aktualias temas ir herojus. Bet vėl sakau: tiek to. Netrukus ekspozicijoje pradėjau pati mintyse „dėliotis“ Čeponio tapybos scenarijus, „išsiimdama“ iš vienos parodos dalies ir „nukeldama“ į kitą atskirus kūrinius, idėjas, tendencijas.

Taigi pirmoje ekspozicijos dalyje supratau, kad iki revoliucingo lietuviškos tapybos posūkio, prasidėjusio 6-ajame dešimtmetyje, Čeponio tapybos maniera buvo nuosaikiai realistinė, impresionistinė, nė iš tolo neprimenanti vėlesnio dekoratyvumo, ryškaus, atviro kolorito, apibendrintų formų. Čia derėtų iškelti ir fundamentalų klausimą apie atšilimo laikotarpio lyderius – aplink Joną Švažą susitelkusius tapytojus – ir „tylųjį“ modernizmą. Ši sąvoka lyg ir labiau asocijuojasi su kitais šio laikotarpio vardais – tai Saulė ir Vincas Kisarauskai, Vladas Vildžiūnas, Vytautas Šerys... Tiesa, Elona Lubytė sako, kad „tylusis“ modernizmas – tai metafora, žyminti ne menininkų, kūrinių, o proceso pobūdį, nes gyvenant okupacijos sąlygomis sunku nubrėžti aiškią ribą tarp oficialios ir neoficialios veiklos. Tačiau vienaip ar kitaip „tylusis“ modernizmas – tai procesai, vykę ne viešose parodinėse erdvėse, bet privačiuose namuose, dirbtuvėse. Ne vienam šio laikotarpio tapytojui Maskva arba vietinė Lietuvos valdžia yra grūmojusi – kai kurie darbai nepatekdavo į parodas ir platesniam žiūrovų ratui buvo parodyti tik po daugelio metų. Būtų nepaprastai įdomu sužinoti apie Čeponio kūrybos sklaidą ir jos kliūtis anuomet, bet kol kas istorija šiuos faktus nutyli.

Kita vertus, besiginčijant, ar Čeponį tikslu vadinti „tyliuoju“ modernistu, reikėtų permąstyti ir paties termino aktualumą. Giedrė Jankevičiūtė, pasakodama apie Valaičio gyvenimo ir kūrybos tyrinėjimus, teigia, kad „tyliojo modernizmo“ mitas jau paseno, išsikvėpė ir nebeatitinka dabarties vertinimo kriterijų, kuriais mėginame matuoti sovietmečio dailę („Menininkas ir jo laikas“, *7 meno dienos*, 2015-01-30). O vienas šioje retrospektyvinės Čeponio parodos dalyje eksponuojamas paveikslas, sudarytas vien iš dinamiškų abstrakčių formų („Statybos“, 1970), greičiau liudytų apie „seminonkonformistinį“ tapytojo kūrybos pobūdį. Erikos Grigoravičienės mintys bene tiksliausiai išreiškia šiuolaikinės dailėtyros žvilgsnį į šios epochos dailę: „Švažą, 1959–1969 metais vadovavusį Dailininkų sąjungos Tapybos sekcijai, ir apie jį susibūrusius dailininkus – ryškias „menines individualybes“ – šiandien galima pavadinti maištaujančiais herojais, o jų tapybos atnaujinimo sąjūdį – prisitaikymu per maištą. Keisdami oficialiosios tapybos normas ir plėsdami Dailininkų sąjungos galias, jie vykdė sovietų valdžios numatytą kultūros politiką“ („Modernėjimas“, *mmcentras.lt*).

Paroda skatina ne vien politikuoti, spręsti kartų ir požiūrių skirtumų problemas. Manau, ne vieno atidesnio žiūrovo žvilgsnis užkliūva už įvairiose dalyse eksponuojamų Čeponio peizažų gausos – pasirodo, tapytojo bene labiausiai mėgtas žanras kupinas savitų ir skirtingų kompozicinių sprendimų, kurių galėtum nepastebėti, jei ne didesnė kūrinių kolekcija. Galima išskirti keletą peizažinio Čeponio paveikslo tipų – tai urbanistinės kompozicijos, „grynieji“ gamtovaizdžiai bei vadinamieji pramoniniai peizažai. Pastarųjų dailininkas nutapė nedaug (arba nedaug tepristatyta parodoje), tačiau jie labai svarbūs ne tik jo kūrybos, bet ir visos laikotarpio dailės kontekste.

Urbanistinėse kompozicijose tapytojas, pasitelkęs savo „firminį“ ryškų, kontrastingą koloritą, paverčia Vilniaus senamiestį pasakiška romantinio herojaus jausmų ir dvasios buveine, gal net egzotišku pietų kraštų miestu, kur raudonai žioruoja senų namų sienos, geltoniu tvieskia grindiniai ar dangaus lopiniai virš stogų. Nepamainomos Čeponio paletės spalvos – įvairių atspalvių bei intensyvumo ryški, vitražinė mėlyna, taip pat – smaragdinė žalia. Parodoje akivaizdu, kad tapytojas savojo peizažo vaizdinius rinkosi tikslingai, ignoruodamas sau svetimus motyvus ir jų potekstes. Aloyzas Stasiulevičius žavėjosi naujojo miesto ritmais arba kūrė simbiotines seno ir naujo Vilniaus kompozicijas, o Čeponio tapyboje aptinkame tik senamiesčio vaizdus, tarsi anas, „tarybinis“ miestas visai neegzistuotų...

Gamtos motyvai – kad ir tapytojo gimtieji Gaveikėnai – taip pat dega fantastiniais spalvų sąskambiais. Kodėl tapytojas jais apdovanojo pilką, kuklų Lietuvos kraštovaizdį, kuriame beveik visais metų laikais dominuoja švelnūs, subtilūs niuansai, o ne akį rėžiantys kontrastai? Ar tą lėmė XX a. pradžios modernizmo srovių įtakos (Čeponio tapyba, žinoma, artimiausia fovizmui), ar laiko dvasios nulemtas noras žūtbūt tapyti moderniai, novatoriškai? Galbūt „kalta“ ir sovietinės realybės pilkuma bei monotonija, iš kurios norėta ištrūkti bent drobėse? Tapytojo sūnus Ramūnas Čeponis sako, kad ir pirmieji leidiniai apie Vakarų moderniąją tapybą, patekę tėvui į rankas, buvo nespalvoti... Kad ir kaip ten būtų, šio tapytojo neapkaltinsi formalizmu – vidinis įkarštis, aistringas spalvų ir potėpių alsavimas daugelyje jo paveikslų įtikina ir šiandien. Be to, juk Čeponio kartos tapytojams buvo labai svarbi ir individualaus braižo idėja.

Čeponio tapyboje svarbus ne vien motyvo pasirinkimas, bet ir jo perteikimas. Nemažai paveikslų jis nutapė „vitražine“ maniera, ryškių spalvų dėmes, tarsi stiklo luitus, atskirdamas tamsiu kontūru, lyg švino juostele. Greta šių dekoratyvių kompozicijų regime ir minkštų, aptakių, persiliejančių spalvų ir formų – pastaroji tapybos maniera suteikia kūriniams daugiau paslaptingumo, jų prasmė lieka tarsi iki galo neišsakyta. Tačiau beveik visi peizažai byloja, kad tapytojas buvo atradęs savotišką monumentalaus intymumo formulę. Tuo jo tapyba taip pat skiriasi nuo Švažo, Stasiulevičiaus. Čeponiui, nors jis irgi „kalba“ stambiomis, apibendrintomis formomis, nerūpėjo pastariesiems būdingas patoso, galios kupinas vaizdinys. Štai, tarkime, Stasiulevičiaus miesto vaizduose juntamas noras užvaldyti, „užgrobti“ natūrą, įvedant griežtą ritmą, struktūrą. O Čeponio paveikslai, net ir panoraminiai miesto ar gamtos vaizdai, kur į motyvą žvelgiama iš gana tolimos perspektyvos, pasižymi fragmentiškumu, labilumu, gebėjimu kisti, transformuotis. Net ir į griežtesnes ritmines struktūras suskaidyti jo paveikslai parodo mums ne futuristinę miesto dinamiką, bet veikia kaip individuali emocijų, išgyvenimų išraiška. Štai kad ir Švažo paveikslus primenantys medžiai, it nebylūs kareiviai išsirikiavę aplink kokį nors

Nukelta į 7 psl.

Pastovus kintamumas

Atkelta iš 1 psl.

Vanduo su nejudančiu paviršiumi yra laikomas dispersine terpe. Tačiau paviršiuje susidaro bangos, veikiamos gravitacijos, ir nežymūs jų svyravimai padidina pačios bangos ilgį. Savo kūryboje Pociūtė kvestionuoja pokyčius ir judėjimą, o kartu pastovumą. Jos filosofijoje svarbus trapumo, efemeriškumo, laikinumo momentas. Pabrėžiamas laiko ir erdvės santykis, jų tęstinumas. Tai padeda atskleisti stiklo panaudojimas, atspindžiai, kūriniuose juntamas nuolatinis nykimo naratyvas. Julija Pociūtė kūrybą sieja su patirtimi, ir įvairios asmeninės patirtys aiškiai transliuojamos jos parodose. Ne išimtis ir paroda „Bangāvimo skālė“.

Prie atskirų eksponatų pavadinimai nepateikiami. Tai lyg visuma, tačiau galima ir kiekvieną kūrinį „skaityti“ atskirai. Vienas jų, stiklinių kortų namelis, – tarsi pareiškimas, kad viskas trapu ir laikina. Asmenines nuotraukas perkeldama ant stiklinių kortų autorė pabrėžia, jog kiekvienas kuria struktūras iš atminties vaizdinių, o šalia esančio kito namelio kortose įženklinti pirštų atspaudai supriešina mentalinį ir fizinį konstravimo modelius. Kartu toks principas apeliuoja į identiteto paieškas, bet vėlgi – per asmeninę laiko patirtį. Nuotraukose užfiksuotos skirtingos vienos šeimos kartos, reprezentacinėms nuotraukoms pozuojančios vis palei tą pačią fasadinę namo verandą. Menininkei, kaip šios šeimos narei, verandos motyvas yra tapęs tam tikru simboliu, etalonu, o šio simbolio eksponavimas meno kūrinyje transformuoja laiko ir erdvės suvokimą. Pirštų atspaudai irgi nurodo į tapatybės ieškojimus, tarytum bandant fiziškai apčiuopti laiko ir erdvės tęstinumą, lyg mėginant jį kontroliuoti.

Fotografuodama kapinėse iš želdinių formuojamus kryžius, autorė kvestionuoja šio ženklo prasmingumą, supriešina natūralią gamtos tėkmę ir žmogaus poreikį pasitelkti tą tėkmę savo simbolių įprasminimui. Sūkurinė objekto struktūra atliepia ir kitoje parodos dalyje – veidrodiniuose „šuliniuose“ – iš atspindžių formuojamas sferas, apimtinio, tačiau neegzistuojančio objekto fikcijas.

Paveikus parodoje pristatomas videodarbas – dviejuose šalia esančiuose ekranuose transliuojamas žvakės degimas. Žvakę laiko žmogus, kurio veidas matomas tik iš dalies. Kūrinio akcentas – jo kompozicija: stovintis žmogus žvakę laiko vertikaliai, o kitame ekrane žvakę laiko gulintis žmogus. Tai – akivaizdi asociacija su kūnu išnykimo akivaizdoje. Tačiau žvakės liepsna vis tiek brėžia vertikalę ir stiebiasi į viršų. Toks ilgas jos nykimo stebėjimas prikausto žvilgsnį ir nejučia imi įdėmiai žiūrėti, ar filmuojamas žmogus vis dar kvėpuoja. Ima rodytis, kad net videofilmo koloritas pamėlsta ir darosi gerokai šaltesnis nei šalia rodomame filme, kuriame neįvardintas personažas stovi. Ekranuose fiksuojamas tas pats rakursas, nekeičiant fono, rekvizitų, figūros – tačiau skiriasi nuotaika, atsiranda mirties nuojauta. Šiuo kūriniu Julija Pociūtė įrodo, kad įvaizdžių režisūra ir simboliai ne tik veikia mūsų suvokimą, bet ir aktyviai formuoja žiūrovo projekciją į kūrinio turinį ir santykį su juo.

Nors akcentuoja nuolatinį kintamumą, savo kūryboje Julija Pociūtė išlieka nuosekli. Filosofinės nuostatos jos kūryboje gan pastovios. Vis apie tą patį kintamumą, bangavimą, gyvenimo ir mirties, tikrovės ir iliuzijos santykį. Pastovumas yra tik iliuzija, sako autorė. Ir nors jos darbuose kaskart įžvelgiu vis gilesnių panirimų į transcendenciją, o nykimo klausimas vis dažniau užaštrinamas, menininkės kūryboje šie konceptai reiškiami gan pozityviai, nesukeliant žiūrovui ekscesinio baigties patyrimo. Egzistenciniai klausimai toliau narstomi įvairiais aspektais, pasirenkant skirtingas materijas, rakursus, išlaikant bangavimą tarp priešingų polių, tačiau priimant ir suvokiant tai kaip natūralų reiškinį – nesustabdomą ir neįveikiamą laiko ir erdvės transformaciją kiekvienoje akimirkoje ir kiekvienoje detalėje.

Tai nėra vieno kūrinio paroda. Greičiau jungtis tarp atskirų tos pačios meninės koncepcijos įvaizdžių. Prie kiekvieno kūrinio (ar kūrinio dalies) žiūrovas stabteli kontempliacijai. Pociūtė savo kūryba geba sužadinti žiūrovo vidinio laiko, nuolatinės gyvenimo kaitos, bangavimo įsisąmoninimą. Juk niekada nėra ramybės – tik vis didesni ar mažesni nuokrypiai nuo horizonto. Pastovus bangavimas, neleidžiantis rastis absoliučiam pastovumui. Akcentuojamas gyvenimo ciklas: nuo pat atsiradimo iki baigties. Tuo Julijos Pociūtės kūryba artima kiekvienam suvokėjui, atsakinėjančiam į gyvenimo ir kūrybos užduotus klausimus.

Julija Pociūtė, parodos „Bangāvimo skālė“ fragmentas. 2016 m. A. Narušytės nuotr.

Paroda veikia iki gegužės 17 d.
Pamėnkalnio galerija (Pamėnkalnio g. 1/13, Vilnius)

Atkelta iš 6 psl.

Vilniaus senamiesčio bažnyčios pastatą, tampa ne egzistencinės dramos, o greičiau globos, saugojimo, „uždarytos“ atminties leitmotyvu. Peizažą tapytojas kartais „išplečia“, leidžia jam driektis drobėje be pabaigos, o kartais sugniaužia į vieną galingą masę tarsi kumštį. Tampa dar įdomiau, kai dangaus ir žemės plotai susimaišo, pavyzdžiui, kaip paveiksle „Prieš audrą“ (1982), kur medžių siluetai pakyla aukštai, į dangaus teritoriją, ir kartu tamsiais apsunkusiais debesimis uždaro erdvę virš žemės, palikdami tik nedidelį šviesos šulinį.

Atskiro dėmesio reikalauja ir negausūs, bet itin saviti „naktiniai“, arba juodieji, Čeponio paveikslai, kuriuose kartais atsiveria ir tolimos kosminės pasaulio dimensijos. Kompozicijoje „Naktis“ (1992 m.) virš aptemusių laukų ir miškų kvadratų nutapyti paslaptingi dangaus kūnai – planetos, meteoritai, o gal „svečiai“ iš kitų galaktikų. Galbūt toks paveikslas rodo, kad žlugus sovietinei santvarkai net ir labai stabili, mažai tekitusi Čeponio tapyba smelkėsi į kitas realybės plotmes. Emocingas menininko santykis su aplinka ir savimi pačiu plėtėsi, įvairėjo. Naktiniai Čeponio paveikslai lygintini su panašiais Džiaukšto kūrinių motyvais. Tačiau didžiulės, monumentalios pastarojo dailininko paveikslų figūros ir formos abstrakčiuose fonuose, tarsi pritrauktos prie pat žiūrovo akių ir kartu neišsitenkančios paveiksle, nurodo kitą tapybinės kalbos būdą – didingo, „plakatinio“ vaizdo. O Čeponis, kad ir kurdamas sąlyginę paveikslo erdvę, simboliškai atskiria jos planus, vadinasi, žvelgia į ją kiek atsitraukęs, išlaikydamas tam tikrą atstumą su paveiksle įkūnyta vizija.

Pramoninis peizažas – viena iš 7-ojo dešimtmečio lietuvių tapybos aktualijų, labiausiai plėtota Švažo, Čeponio kūryboje, – iškyla dvejopai. Tai dekoratyvios, žaismingos, kartais – kiek infantilios kompozicijos, kur statybinių kranų, kažkokių agregatų formos primena spalvotas vaikiškas kaladėles. O abstrahuoti pramonės objektų vaizdai yra galingi, daugiakalbiai. Spalvų dėmės tarsi vitražo luitai, kitaip nei Švažo paveiksluose, perša mintį ne tik apie rūsčią didybę ir galią, bet ir apie entropiją, išsibarstymą, dvilypumą. Jie tviska tamsiame fone, aktyviai veržDamiesi į žiūrovą, kažkuo primindami išvirkščią bizantinę perspektyvą, o gal ir pasakas apie stiklo pilis, bokštus, į kurias patekti gali tik sužinojęs burtažodį ar įveikęs galingus priešus. Ir nors sakoma, kad romantizuodami sovietinę tikrovę šios kartos tapytojai kryptingai vengė rodyti „tamsiąsias“, „neaiškias“ jos puses, sąmoningai ar ne, Čeponis užsimena ir apie jas. Juk ne visos pasakos gerai baigiasi...

Beje, „pramoninių“ vaizdų šio tapytojo kūryboje nedaug. O ir parodos dalis, kurioje eksponuojami jūros, laivų uosto, žvejų motyvai, byloja, kad „aktualus“ teminis paveikslas nebuvo šiam dailininkui itin artimas. Žmonių siluetai Švažo paveiksluose – nebylūs, stafažiniai, robotiški, o Čeponio žvejai atrodo kažkokie naivūs. Gerokai įtaigesnis yra medžių guotas, spalvoti laukų, dangaus lopiniai ar senamiesčio bokštai. Kita vertus, visas „jūrinis“ ciklas alsuoja gaiviomis spalvomis, tarsi tapytojas būtų tąkart kruopščiai išsivalęs paletę ar maišęs ką tik atidarytų dažų tūbeles tiesiai ant drobės. Laivų pirmagalius, stiebus, bures, trosus jis komponuoja pritraukdamas iš arti, žavėdamasis jų ritmais, spalviniais sąskambiais kaip savaimine vertybe, be „teminio“ pamušalo. Taigi, vėl peršasi mintis apie seminonkonformistinį šio laikotarpio tapybos dualizmą.

Figūros motyvas Čeponio tapyboje varijuoja nuo klasikinių vaizdinių, portretų iki modernių eksperimentų, primenančių pramonės objektus. Įtaigios ir įsimenančios, „vitražinės“ figūros spindi iš tamsos, tiesa, jos sukurtos jau brandžiuoju sovietmečiu arba po nepriklausomybės atkūrimo. Jos siejasi su Džiaukšto tapybai būdingu žmogaus siluetu, tačiau neturi šiam būdingo tragizmo, dramatiškumo, greičiau byloja apie neatskleidžiamą, neperprantamą būtį, taip pat ir apie formalius tapybos eksperimentus, siekius abstrahuoti, tačiau ne visiškai nutraukiant figūros sąsajas su tikrove. Gaila, kad abstrakcijon krypstančios kompozicijos, kurios pratęsia ir žmogaus, ir peizažo žanro problematiką, parodoje įspraustos į siaurą, prastai apšviestą koridorių. Nuo paveikslų sunku atsitraukti, gali juos apžvelgti tik tam tikru kampu, todėl kontaktas su jais tampa toks intymus ir net familiarus, kad nejučia ima atrodyti, jog tai sąmoningas sumanymas, primenantis sovietmečiu nepalankiai vertintą išraiškos formą ir dirbtinai sukurtas kliūtis su ja susipažinti.

Nepaisant įvairių klaustukų, parodą aplankyti tikrai verta – didesnė kūrinių kolekcija leidžia gretinti, improvizuoti, ji koreguoja kai kuriuos ligšiolinius požiūrius ir nuostatas. Čia vėl prisimenu Jankevičiūtės komentarus apie Valaičio retrospektyvą bei didžiųjų parodų rengimo ypatumus ir užkulisius. Pamenate, ta paroda buvo „surepetuota“ net keletą kartų – atrinkti kūriniai buvo dėliojami būsimoje ekspozicijos salėje, kaskart gretinant juos kitaip. Tad ir retrospektyvinė Čeponio tapybos paroda, mano manymu, veikia kaip didelė „repeticija“, nebūtinai tik šio dailininko ateities parodų. Juk Čeponio paveikslai nuolat „kalbasi“ su bendražygių, bendraamžių kūriniais ir idėjomis. Būtų įdomu išvysti visos Švažo kartos retrospektyvą su būdingu motyvų ir temų rinkiniu, socialiniais ir politiniais kontekstais bei kintančiu dabarties požiūriu į sovietmetį.

Paroda veikia iki gegužės 22 d.
Radvilų rūmų muziejus (Vilniaus g. 24, Vilnius)
Dirba antradieniais–šeštadieniais 11–18 val., sekmadieniais 12–17 val.

Apie sudėtingą gedulo ir pykčio prigimtį

Pokalbis su režisieriumi Joachimu Trieru

Lietuvoje rodomas Joachimo Triero filmas „Garsiau už bombas“ („Louder than Bombs“, Norvegija, Prancūzija, Danija, 2015). Jo premjera įvyko pernai Kanuose, pagrindiniame festivalio konkurse. Danijoje 1974 m. gimusio norvegų režisieriaus tėvai bei senelis – taip pat kinematografininkai. Kino Trieras mokėsi Danijoje ir Londone. Jis išgarsėjo 2006-aisiais po keliuose kino festivaliuose apdovanoto filmo „Reprise“. Antrasis filmas „Oslas, rugpjūčio 31-oji“ sulaukė Kanų „Ypatingo žvilgsnio“ apdovanojimo. Pateikiame Piotro Czerkawskio pokalbio su režisieriumi, išspausdinto žurnale „Kino“, fragmentus.

Viena pagrindinių „Garsiau už bombas“ herojų Izabelė yra garsi karo fotografė. Ar daug žinote apie šią profesiją?

Prieš pradėdamas rašyti scenarijų maniau, kad gyvename informacijos pertekliaus ir persisotinimo vaizdais pasaulyje, tad vis naujos karą dokumentuojančios nuotraukos gali tik padidinti mūsų moralinę nejautrą. Tačiau, nusprendęs įsigilinti į temą, supratau, kad geriausi fotografai iki šiol sugeba kurti gilius ir sudėtingus pasakojimus apie karinius konfliktus. Rašydamas scenarijų ne tik susitikau su šios profesijos žmonėmis, bet ir pasinėriau į skaitinius. Labai įkvėpė vėl perskaityta Susan Sontag esė „Svetimos kančios vaizdas“.

Kaip visi tie tyrinėjimai paveikė filmo formą?

Iš pat pradžių žinojau, kad nenoriu tiesiog papasakoti apie karo korespondentės gyvenimą – jos keliones, riziką ir buvimą nuolatinės grėsmės atmosferoje. Bandžiau suprasti ir psichiką žmonių, kurie renkasi profesiją, reikalaujančią daug ko išsižadėti, suvokia viso to pasekmes, tenkančias ir jų šeimos narių daliai. Neslėpsiu, „Garsiau už bombas“ – tai filmas apie ekstremalią įtampą tarp asmeninio ir profesinio gyvenimo. Kitų profesijų žmonės to nejaučia taip intensyviai kaip karo fotografai. Man atrodo, kad Izabelė yra jautri poetė ir kartu kareivis, kuris grįžęs namo dažnai negali susidoroti su tuo, ką pamatė fronte.

Filme susipina skirtingi laikai, tad gana greitai sužinome, kad Izabelė nusižudė. Kaip ta asmeniška tragedija susijusi su didžiosiomis katastrofomis, kurias herojė stebėjo kasdien?

Tai svarbiausias klausimas, kurį sau uždaviau kurdamas filmą. Priėjau išvados, kad „Garsiau už bombas“ pasakoja apie sudėtingą gedulo ir pykčio prigimtį. Šie jausmai visada individualūs, jie nepasiduoda susisteminami ir nepriklausomai nuo juos išprovokavusių aplinkybių turi nepaprastai didelę įtaką juos patiriantiems žmonėms. Tačiau filme mane domino ir liūdesys, neviltis, bejėgiškumas, kuriuos Izabelė patyrė fronte, o po herojės mirties tą patį išgyveno ir jos artimieji.

Jauno vyro brendimo tema svarbi ir šiame Jūsų filme. Jauniausias Izabelės sūnus turi išsilaisvinti nuo traumos, susijusios su mamos mirtimi, ir išmokti gyventi savo gyvenimą.

Šiame kontekste man atrodo labai svarbi scena, kai herojus pakviečia į pasimatymą mokyklos draugę. Nors Konradas nujaučia, kad mergina greičiausiai neateis, jis į tai nekreipia dėmesio ir mėgaujasi tiesiog susitikimo galimybe. Iš pradžių toks poelgis gali pasirodyti vaikiškas, bet man jis liudija brandą. Konradas įsitikina, kad svajoti apie tai, koks turi būti gyvenimas, net jei tai negali išsipildyti, negėda ir kad tai svarbus žingsnis į savęs suvokimą. Kartais man atrodo, kad jaunasis herojus yra pats brandžiausias iš visos šeimos.

Kodėl taip manote?

Kiekvienas iš Rydų kenčia, nes susidūrė jų idealai ir tikrovė. Izabelė bandė išgelbėti visą pasaulį, bet nesugebėjo suvienyti savo šeimos. Vyriausiasis sūnus Jona siekia tapti idealiu tėvu ir puikiu mokslininku, bet nesugeba išaugti iki savo įsivaizdavimų ir skaudžiai išgyvena pralaimėjimą. Konradas vienintelis supranta, kad svajonės, užuot mus

„Garsiau už bombas“

paralyžiavusios ir slėgusios, gali funkcionuoti paraleliai su tikru gyvenimu.

Konradas atkreipia dėmesį dar ir todėl, kad įrodo mokantis įvertinti akimirką.

Kaip ir visų mano filmų herojai, Konradas yra pavyzdinis melancholikas. Jis sugeba įvertinti akimirką „čia ir dabar“, nes puikiai žino, kad tai, kas gražu, yra laikina ir išnyks.

Kodėl melancholijos jausmas ir vėl Jums toks įkvepiantis?

Manau, kad gyvename laikais, kai mus vis dažniau ir visiškai be reikalo bandoma apsaugoti nuo visko, kas gali būti skaudu arba liūdinti. Kai kalbame apie melancholiją, turime galvoje jos vulgarizuotą formą, supaprastintą kičo ir sentimentalumo. Savo filmais priešinuosi supaprastinimams, kurie turi nuo mūsų nutolinti neišvengiamą praradimą. Nenoriu, kad skambėtų pretenzingai, bet nuo mažens esu ateistas ir suvokiu, kad mano gyvenimas kada nors pasibaigs. Žinoma, šis jausmas gali slėgti, bet mąstymas apie tai taip pat gali praturtinti.

Kokį vaidmenį čia gali vaidinti kinas?

Žiniasklaidoje mirties neišvengiamumas dažnai demonizuojamas ir kartu mirtis pateikiama kaip kažkas siaubingo. Filmai turi tai rodyti sudėtingiau, apie stiprius jausmus provokuojančius dalykus pasakoti kontempliuojamai, užuot bėgus nuo problemų, reikia jas prisijaukinti, pavyzdžiui, padedant humorui. Woody Alleno kūryba yra geniali, nes skatina mus juoktis iš savo mirtingumo. Taip ryškėja vienas gražiausių kino privalumų – jis sugeba iš pirmo žvilgsnio akivaizdžius dalykus parodyti nestandartiškai ir priversti mus mąstyti.

Parengė K. R.

Nauji filmai

Smurtas, klasių kova ir vakarėliai

„Į Lietuvos kino ekranus atkeliauja stiliaus bomba – filmas **„Aukšta klasė“**, – skelbia filmo platintojų pranešimo spaudai antraštė. Sensacinga frazė ir skambus filmo pavadinimas klaidina potencialius žiūrovus ir primeta supaprastintą britų režisieriaus Beno Wheatley'io filmo interpretaciją. Pavadinimo vertimas į lietuvių kalbą kartais gali tapti tikru iššūkiu ir neretai pasitaiko netikslių, išpūstų, su filmo prasme prasilenkiančių pavyzdžių. Kultinio rašytojo Jameso G. Ballardo 1975 m. parašytos futuristinės distopijos „High-Rise“ ekranizacijos lietuviškas pavadinimas šio iššūkio neišlaikė – pasirinktas neva patrauklus variantas, menkai atitinkantis romano autoriaus ir režisieriaus vizijas.

Neįvardyto miesto pakraštyje stovi naujas prabangus grėsmingos architektūros 40 aukštų dangoraižis. Jį supa milžiniška automobilių stovėjimo aikštelė ir šalia dygstantys panašūs pastatai. Šiame žmonių avilyje telpa viskas, ko reikia

„Aukšta klasė“

tučtuojau patenkinti fiziniams poreikiams – prekybos centras, sporto salė, keli baseinai ir net slaptas viešnamis. Skirtingų socialinių sluoksnių gyventojai įsikūrę skirtinguose aukštuose, jie naudojasi atskirais liftais ir į nuolat rengiamus vakarėlius kviečia tik artimiausių aukštų kaimynus. Aukščiausiai gyvenantys gauna geriausias vietas automobiliams, išskirtinį aptarnavimą, vieninteliai augina gyvūnus, mėgaujasi kokteiliais ir nevaržomu seksu. Žemesnėje pastato dalyje kilus techniniams trukdžiams ir pradėjus bręsti įtampai dėl viršutinių aukštų privilegijų, nesutarimai peraugs į destruktyvų chaosą ir gąsdinančio smurto proveržius. Nors pagrindinės durys visad atviros, gyventojai ir fiziškai, ir psichologiškai įstringa pastate. Čia į paviršių iškyla slapti jų troškimai ir pasąmoningas noras, kad žiaurus sąmyšis tęstųsi. Taip pastatas tampa klasių kovos metafora.

„Manija, narcisizmas ir galios žlugimas“, – taip dangoraižį apėmusią destrukciją pavadina pagrindinis filmo veikėjas – naujakurys gydytojas Laingas (Tom Hiddleston). Atrodė, celę primenančiame bute vyras ieško vienatvės, bet kaimynų vakarėlių šurmulys greitai įtraukia ir jį. Laingas sugeba išlaikyti atstumą ir išlikti anonimu. Tai, kas vyksta aplink, gydytojo pernelyg neveikia, kol staiga nepagrįstu scenarijaus vingiu jis palūžta ir taip pat nepaaiškinamai finale valgydamas keptą šuns koją atranda keistą pasitenkinimą susiklosčiusia situacija.

Benas Wheatley'is nesirenka lengviausio kelio pasakoti kiek pamišusių personažų istorijas – kiekvienas jo filmas yra vis naujas kino eksperimentas, nors ir stokojantis išbaigtumo. Trisdešimt metų J.G. Ballardo romano teises saugojęs prodiuseris Jeremy Thomasas patikėjo režisieriui sudėtingą užduotį – parodyti pagrindines sudėtingo kūrinio idėjas ir pateikti savitą interpretaciją. Turint omenyje Davido Cronenbergo ekranizuotą Ballardo „Avariją“ (1996), tai nebuvo lengva. „Aukšta klasė“ įtraukia savo vizualumu ir netradicine kino kalba: neįtikėtina scenografija ir kostiumų dizainas, veržli kamera, filmo ritmiką kuriantis energingas montažas bei veiksmą užaštrinantis garso takelis. „Stiliaus“ filme netrūksta, tik antraštėje minėta bomba taip ir nesprogsta. Žiūrėti „Aukštą klasę“ – malonumas, bet ar kas išlieka filmui pasibaigus?

„Aukštos klasės“ dramaturgijoje galima įžvelgti trūkumų – pasakojimas stokoja rišlumo, dauguma personažų – per daug klišiniai savo sluoksnio atstovai. Wheatley'iui pavyko sukurti savitą ir įtikinančią estetiką, įspūdingą – kiek nepatogų reginį, bet pritrūko gilesnės rašytojui svarbiausių temų refleksijos. Ballardo knygose modernaus amžiaus aplinka – miestai, greitkeliai, mašinos, pastatai – atspindi giluminius žmogaus psichikos sutrikimus. Rašytojas metaforiškai perspėja smurto, galios ir dominavimo kulto užvaldytą visuomenę.

Romane klasių kalėjimu ir potraukių išlaisvintoju tapęs dangoraižis yra pagrindinis veikėjas ir chaoso katalizatorius. Filme pastatas taip ir netampa grėsmingu vizijos veikėju, dėmesys nukreipiamas į begalę epizodinių personažų. Vertikalaus pasaulio ir kitas „Aukštos klasės“ temas režisierius ir scenarijaus autorė Amy Jump nusprendė tik paliesti, sukurti įspūdingus vaizdus per daug į viską nesigilinant. Kitaip nei skaitydamas Ballardo romaną, žiūrėdamas filmą mėgaujiesi destrukcija ir vizualumu, bet nepradedi mąstyti.

Dovilė Grigaliūnaitė

Ištikimas savo žvilgsniui

Gyčio Lukšo filmų retrospektyva „Skalvijoje“

Algimantas Masiulis filme „Mano vaikystės ruduo“

Gegužės 17 d. „Skalvijoje“ prasidės režisieriaus Gyčio Lukšo filmų retrospektyva, skirta jo 70 metų jubiliejui. Pirmąjį retrospektyvos filmą „Vakar ir visados“ (1984) pristatys pats režisierius. Retrospektyvos programoje – filmai „Mano vaikystės ruduo“ (1977), „Vasara baigiasi rudenį“ (1981) „Žalčio žvilgsnis“ (1990), „Mėnulio Lietuva“ (1997), „Duburys“ (2009). Įėjimas į seansus nemokamas.

Maskvos kinematografijos institute Gyčio Lukšo kurso vadovas buvo sovietų kino klasikas, propagandinių filmų „Mes iš Kronštato“, „Jei rytoj karas...“ režisierius Jefimas Dziganas. Kodėl į savo kursą jis priėmė inteligentišką jaunuolį iš Lietuvos, jau nebesužinosime. Lukšas stojo pats, be oficialaus siuntimo, kuris pagal nusistovėjusią tvarką priklausė iš „sąjunginių respublikų“ atvykusiems studentams. Įstoti be siuntimo pavykdavo mažai kam. Bet jau tai liudija, kad Lukšo kino likimą ir toliau žymės nenoras paklusti nerašytoms taisyklėms ir užsispyrėlio savarankiškumas.

Lukšo filmams būdingas retas bruožas – kino madų nepaisymas. Režisierius dažnai renkasi temas ir personažus, kurie atsidūrė ir pagrindinių kino krypčių, ir gyvenimo paraštėse. Lukšui įdomūs paprasti kaimo žmonės, jų ryšys su gamta, kurį režisieriaus filmuose visada perteikia dramaturgiškai tikslūs, bet kartu poetiški peizažai. Net kaimo girtuoklėlio likimas režisieriui neatrodo komiškas ar nereikšmingas. Nežinau, gal tai buvo sąmoningas žaidimas su cenzūra, bet būtent tokie nepretenduojantis į moralės aukštumas personažai Lukšo filmuose tapdavo išmintingais gyvenimo mokytojais. Jei ne kitiems personažams, tai tikrai žiūrovams. Užtenka prisiminti kad ir Algimanto Masiulio suvaidintą Teofilį iš filmo „Mano vaikystės ruduo“, ir bus aišku, kad tokių išraiškingų veikėjų šių dienų lietuvių kinas vis dar gali pavydėti. Kuo toliau, tuo labiau. Pagal Juozo Apučio prozą sukurtame filme Teofilis yra buvęs aktorius, matyt, ne itin prestižiškose kaimo matininko pareigose atsidūręs dėl savo pomėgio alkoholiui, bet pagrindiniam filmo veikėjui paaugliui Benui šis susitikimas bus labai svarbus.

Ir šiame, ir 1981 m. pasirodžiusiame filme „Vasara baigiasi rudenį“ (pagal Romualdą Granauską) Lukšas rodo Lietuvos kaimą, kurio atsiminimai dabar visai išbluko. Juos išstūmė pabrėžtinai ideologizuoti prisiminimai apie kolchozus ir priverstinę sovietizaciją. Lukšo filmuose kaimo tragedija išreiškiama ne skambiais žodžiais, o herojų likimais, jų pasmerktumu egzistuoti toli nuo plataus pasaulio, puoselėjant neišsakytus jausmus, neįgyvendintus siekius.

Filmas „Vasara baigiasi rudenį“ iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti kameriška melodrama, meilės trikampiu, kurio personažai – jauna našlė (Vaiva Mainelytė) ir jos namuose laikinai apsigyvenę melioratoriai – tėvas ir sūnus (Algimantas Masiulis ir Valentinas Masalskis), pasmerkti likti nesuprasti, bet iš tikrųjų tai ir subtili žiauraus laiko, lietuviško charakterio studija. Todėl toks svarbus tampa režisieriaus darbas su aktoriais: Lukšo filmuose originaliai atsiskleisdavo net iki tol išgarsėję aktoriai, ne viename filme režisierius meistriškai suderino profesionalus ir aktorius mėgėjus, taip sukurdamas tik jam būdingą realybės pojūtį.

Sovietų sistemos kaimo primestas „modernizavimas“ buvo skausmingas. Jis naikino gyvenimo sanklodą, laužė likimus, skatino moralinę degradaciją, nutautėjimą. Šią temą bene ryškiausiai Lukšas atskleidė filme „Duburys“ (2009) – Romualdo Granausko romano ekranizacijoje. Filmo herojus, pokario kaimo vaikas, tikisi mieste atrasti laimę ir meilę. Viskas baigiasi liūdnai. Tačiau režisierius nesmerkia savo personažų, kurie yra tiesiog žmonės. Tokia pozicija pakeri filme „Mėnulio Lietuva“ (pagal Sauliaus Šaltenio scenarijų). Jo herojė – mažo miestelio mokytoja Angelė (meistriškas Dalios Michelevičiūtės vaidmuo) – stoiškai priima visus santvarkų kaitos ir pokario išbandymus. Dažnai fantasmagoriškoje tikrovėje ji išsaugo užuojautą ir geriesiems, ir blogiesiems. Apie likimą ir atleidimą prabyla ir bene rafinuočiausios kino kalbos Lukšo filmas „Žalčio žvilgsnis“ (pagal Sauliaus Tomo Kondroto romaną). Man šis įmantrus filmas nublanksta prieš „Žemės keleivius“ (pagal Rimantą Šavelį, 1991) – kuklų, bet pilkos egzistencijos tragizmą (filmo herojus – prasigėręs buvęs mokytojas) atskleidusį filmą. „Žemės keleiviai“ buvo kurti prasidėjus kino sistemos žlugimui ir visuomenės bei ekonomikos transformacijai, todėl filmas – dar ir bene pirmasis tos transformacijos liudijimas lietuvių kine.

Lukšo vardas neatsiejamas nuo lietuvių literatūros: jis ekranizavo ne tik Apučio, Granausko, Kondroto, Šaltenio, bet ir Kazio Sajos („Žvangutis“, 1974), Juozo Baltušio („Virto ąžuolai“, 1976), Vidmantės Jasukaitytės („Žolės šaknys“, 1988) kūrinius. Jam teko perkelti į ekraną Hanso Christiano Anderseno pasakas („Žaltvykslės“, 1980), kurti filmą pagal anglų rašytojo Johno Galsworthy pjesę „Džoja“ („Anglų valsas“, 1982).

Daugumai žiūrovų Lukšo vardas asocijuojasi su poetišku filmu „Vakar ir visados“ (1984). Kartu su bendraautoriumi poetu Marcelijumi Martinaičiu jie apvažiavo visą Lietuvą pristatydami filmą. Jis pasirodė tada, kai į etnografiją, tradicines apeigas valdžia žiūrėjo itin įtariai, todėl „Vakar ir visados“ ne vienam jaunam žiūrovui buvo pirmas susitikimas su lietuvių kaimo kultūra, papročiais, ritualais, dainomis ir Martinaičio eilėmis. Kartu šis elegiškas, poetiškas filmas – filosofiškas amžinojo gyvenimo rato apmąstymas.

Lukšas niekad nebuvo tik kino režisierius. Jis – pastabus Lietuvos kultūros gyvenimo stebėtojas, jo permainų iniciatorius. Nuo Sąjūdžio pradžios Lukšas dalyvauja Lietuvos permainų procesuose, būdamas Kinematografijos sąjungos vadovu užsispyrusiai gina lietuvių nacionalinio kino teisę būti savimi.

Živilė Pipinytė

Rodo TV

Gyvūnai gydo

Šią savaitę prasidėjo Kanų kino festivalis, per visas žinias šmėkščios raudonas kilimas, todėl, matyt, ir televizijose bus palyginti daug prancūzų kino. Jaučiuosi kaip Ostapas Benderis, kuriam viskas turėjo būti gražu, nes netrukus pradėsiu siūlyti žiūrėti gražius filmus.

Valerie Guingnabodet 2006 m. filmo **„Šok su juo“** (**LRT Kultūra, 18 d. 23 val.**) siužetas primena saldų meilės romaną: Aleksandra (Mathilde Seigner) sužino apie vyro neištikimybę. Sukrėsta ji šoka ant savo arklio, bet sužeidžia ir jį, ir save. Apie nelaimę sužinojęs vyras skuba pas ją, bet žūsta autokatastrofoje. Arklys užmigdomas, o Aleksandra patenka į kliniką. Praėjus trejiems metams ji vis dar mokosi gyventi iš naujo ir likimas ją nusiunčia į arklidę. Čia Aleksandra sutiks buvusį kaskadininką (prancūzų Naujosios bangos filmuose įsiminęs Samy Frey'us) ir jo arklį. Prisiminimai privers moterį vėl sėstis ant balno... Daugtaškis visada žada banalybę, bet arkliai nėra banalūs. Apskritai, gyvūnai. Neatsitiktinai juos vis rodo per žinias – vaizdai su meškomis, katėmis ar egzotiškais paukščiais nuima įtampą.

„Šok su juo“

Kitas prancūzų režisierius Christophe'as Gansas kuria tik labai gražius ir baimę įvarančius filmus. Manau, ne vienas iki šiol prisimena jo 2001-aisiais pasirodžiusią „Vilkų draugiją“. 2014 m. Berlyno kino festivalyje premjeros sulaukęs Ganso filmas – dar viena populiarios pasakos **„Gražuolė ir pabaisa“** (**LRT, 15 d. 22.55**) versija – panašaus stiliaus. Kompiuterinių technologijų galimybes prisodrinti vaizdą, sukurti įsimintiną spalvų dramaturgiją režisierius išnaudojo maksimaliai, mat beveik viskas buvo filmuojama tuščiame paviljone, o tik paskui „priauginta“ kadre, net Pabaisos – Vincent'o Casselio – grimas.

Nežinau, kaip reagavo prancūzai, nes Gansas pasikėsino į vieną rafinuočiausių ir gražiausių nacionalinių filmų – Jeano Cocteau „Gražuolę ir pabaisą“ (1946), bet juk kiekvienas laikas turi savo grožio kanonus. Ganso filme drąsiąją Bel, kuri vyksta į Pabaisos rūmus, kad išgelbėtų savo tėvą (André Dussolier), vaidina Léa Seydoux. Jos suknelėms, šukuosenoms ir juvelyriniams papuošalams skirta daug dėmesio, tad paganyti akis tikrai bus į ką. Rūmuose mergina atsiduria stebuklų, fantastiškų nuotykių ir mįslingos melancholijos pasaulyje. Seksualinė pasakos potekstė ne tokia ryški kaip Cocteau filme, nors Pabaisa paverstas gražuolis princas, kurį gali išgelbėti tik nuoširdi meilė, Casselio pastangomis atrodo gana dviprasmiškas. Apskritai aktorių vaidyba šiame filme – bene problemiškiausias klausimas, tačiau įvairūs gyvūnai suteiks atgaivos.

Nors buvęs kino kritikas Gansas savo filme dažnai cituoja Cocteau, net menkiausias jo filmo detales, jam nepavyksta pasiekti kino poezijos pojūčio, kuris lėmė ano filmo unikalumą. Cocteau rėmėsi klasikine tapyba, Gustave'o Doré graviūromis, jis neturėjo galimybės kurti tobulus specialiuosius efektus, bet užtat išmanė šviesos ir šešėlių poveikį kino juostoje. Gansas yra prisipažinęs, kad jį įkvėpė mangos ir garsusis japonų animatorius Hayao Miyazakis.

Panašūs filmai žadina senojo kino nostalgiją. Henri Verneuilio 1975 m. **„Baimė virš miesto“** (**TV1, 15 d. 18.35**) – vienas iš pačių populiariausių Jeano-Paulio Belmondo filmų. Jis vaidina policijos inspektorių Žaną Leteljė, kuris gaudo Minu save vadinantį maniaką, žudantį erotinių filmų ir žurnalų gražuoles. Filme – puikiai papasakota istorija, žavi Belmondo vaidyba ir Ennio Morricone's muzika.

Šįvakar (**13 d. 22 val.**) **LRT Kultūra** pradeda rodyti ukrainiečių režisieriaus Romano Barabašo miniserialą **„Juodoji gėlė“**, kurio premjera įvyko balandį. Jis skirtas Černobylio katastrofos trisdešimtmečiui. Serialo veiksmas nukels į 1986-uosius, į Černobylį. Pedagoginio instituto absolventė Lera pagal paskyrimą atvyksta dirbti į Pripetę – vieną jaukiausių ir geriausiai aprūpintų SSSR miestų. Čia ji sutiks savo gyvenimo meilę – fiziką Vytą. Pasak serialo kūrėjų, jie nusprendė į tragediją pasižiūrėti žmonių, kurių likimai pasikeitė per vieną dieną, akimis.

Serialas pradžiugins lietuvių vyrų gerbėjas ir gerbėjus. Buvau įsitikinęs, kad šleivi, kreivi, mekenantys ir nelabai protingi narcizai – vadinamieji šou verslo atstovai – galutinai sugriovė vyriško ir gražaus lietuvio aktoriaus legendą, bet, pasirodo, klydau. „Juodoji gėlė“ rodo, kad vyriško lietuvio mitas dar gyvas. Vytą filme suvaidino Gediminas Storpirštis, Vytą jaunystėje – kylanti latvių žvaigždė Rihardas Lepersas.

Jei jau prabilau apie lietuviškus motyvus, tai jų daug Edwardo Zwiko filme **„Pasipriešinimas“** (**TV3, 18 d. 22.30**). Jis pasakoja apie keturis brolius Bielskius – Tuvią, Asaelį, Aroną ir Aleksandrą , kurie Antrojo pasaulinio karo pradžioje Baltarusijoje, Nalibokų girioje netoli Naugarduko, įkūrė žydų partizanų būrį. Būrys kovojo su vokiečiais ir padėjo išsigelbėti ne vienam pabėgėliui iš geto. „Pasipriešinimas“ buvo kuriamas Lietuvoje, jame vaidina pirmo ryškumo Holivudo žvaigždės Danielis Craigas, Mia Wasikowska, Lievas Schreiberis.

Jūsų –

Jonas Ūbis

Parodos

Vilnius

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
„Kita epochų sankirta. Lietuvos šiuolaikinis menas iš Lietuvos dailės muziejaus kolekcijos. 1989–2007“
iki 15 d. – Artūro Railos projektas-filmas „Libretas Mærskui Mc-Kinney Møllerіui. Sinopsis“

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai
Paroda „Levas Bakstas. Epocha ir kūryba“

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“
iki 22 d. – paroda „Jonas Čeponis: spalvingas žvilgsnis į pasaulį“

Taikomosios dailės muziejus
Arsenalo g. 3A
P. Gudyno restauracijos centro restauruotų kūrinių paroda „Prieš... ir po...“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija
Paroda „Viktoras Petravičius. Kūrybos koordinatės“

Lietuvos nacionalinis muziejus
Naujasis arsenalas
Arsenalo g. 1
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas
Kryždirbystė
Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorinė atmintis Napoleono Ordos architektūriniuose peizažuose“

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija
Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44

Vilniaus gynybinės sienos bastėja
Bokšto g. 20
Nuolatinė ekspozicija

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija
Bažnytinio paveldo muziejaus kiemelyje –
Jano Bułhako fotografijų paroda „Negrįžusios Vilniaus vienuolijos“

Vilniaus dailės akademijos galerijos
Parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
iki 21 d. – VDA meno doktorantų kūrybos paroda „Atviros studijos 2016“
Mildos Gailiūtės tapybos darbų paroda „Viena“

Galerija „Akademija“
Pilies g. 44/2
iki 21 d. – Rūtos Spelskytės paroda „Sodas Miškas2“
Aliaus Berdenkovo paroda

Tekstilės galerija „Artifex“
Gaono g. 1
iki 14 d. – paroda „Tekstilės dizainas“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“
Dominikonų g. 15
Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Telšių galerija
Kęstučio g. 3
Šiuolaikinės Vengrijos juvelyrikos paroda „Shapes of Hungary“

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
Joso de Gruyterio ir Haraldo Thyso paroda „Baltas suprematizmas“
iki 22 d. – Danielio Gustavo Cramerio paroda „Devyniolika“
iki 18 d. – Eglės Budvytytės paroda „Riedlenčių malda, arba Kakta žemiau širdies“

Galerija „Kairė–dešinė“
Latako g. 3
Peterio ir Reginos Riederių (Austrija) kūrybos paroda „Kai jūra išnyko kalne“
Telesforo Kulakausko (1907–1977) kūrybos paroda

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1/13
iki 17 d. – Julijos Pociūtės kūrybos paroda „Bangāvimo skālė“

Šv. Jono gatvės galerija
Šv. Jono g. 11
Gia Ram personalinės tapybos paroda

Galerija „Vartai“
Vilniaus g. 39
Andriaus Zakarausko paroda „Raiščiai. Dešimt metų su galerija „Vartai“

Galerija „Aidas“
A. Jakšto g. 9
iki 18 d. – Neringos Žukauskaitės paroda „Prakalbinta tyla“

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
Paroda „100% tapybos“
Fotografijos paroda „50 Gruzijos moterų: amžių sandūroje“

Galerija „Meno niša“
J. Basanavičiaus g. 1/13
iki 20 d. – Mariaus Jonučio paroda „Sodas“

Galerija AV17
Aušros Vartų g. 17
Grupinė paroda „8“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
Pilies g. 40
iki 15 d. – Eglės Velaniškytės tapybos paroda „Aš ateinu“

Pylimo galerija
Pylimo g. 30
iki 14 d. – Mindaugo Juodžio tapyba

Projektų erdvė „Sodų 4“
Sodų g. 4
iki 21 d. – Alicjos Bielawskos paroda „Soft Ground“

Teatro, muzikos ir kino muziejus
Vilniaus g. 41
Filmų plakatų paroda „Čekų filmų plakatas 1931–1948 m.“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Vilniaus g. 39 / 6
iki 14 d. – „Aš tas pats, bet kitas“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras
Naugarduko g. 10/2
iki 22 d. – fotografijų paroda iš Nacionalinio M.K. Čiurlionio dailės muziejaus rinkinių „Iš nežinios į nežinią: Antrojo pasaulinio karo atbėgėliai Lietuvoje“

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija
Šv. Jono g. 11
Inos Mindiuz fotografijų paroda „Pavasario šventės Mursijoje“

„Menų tiltas“
Užupio g. 16
iki 20 d. – Rimos Miknevičienės tapyba

Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
Alio Balbieriaus fotoparoda „Iš ledo inkliuzų“

Darijaus galerija
Dominikonų g. 7
Emalio paroda „IIIAIIIDII“ (Tadas Dekšnys, Rūta Jurkūnaitė-Ruožienė ir Dalius Razauskas)

„Skalvijos“ kino centras
Goštauto g. 2/15
iki 15 d. – paroda „Stereotipai“
nuo 16 d. – režisieriui Gyčiui Lukšai skirta fotografijų paroda „Kelionės įspūdžiai“

Požeminė vandens saugykla
Liepkalnio g. 20
iki 15 d. – Vilniaus dailės akademijos ir Nidos meno kolonijos paroda „Lipti nematomomis struktūromis“

Kaunas

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
Gedimino Pempės paroda „Tarp linijų ir žodžių“, skirta dailininko 95-osioms gimimo metinėms

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
Aldonos Gustas tapyba
Paroda „Veidai iš būtojo laiko“

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
Danieliaus Sodeikos paroda
Kauno dailės gimnazijos 70-mečiui skirta paroda „Atstumai be ribų“

Maironio lietuvių literatūros muziejus
Rotušės a. 13
Mansardos galerijoje – Antano Liutkaus retrospektyvinė tapybos paroda „Grįžimas iš Žydrosios pakrantės“ / „Retour de la Côte d'Azur à Kaunas“
nuo 16 d. – paroda „Rašymas yra nuodai ir laimė“ (Faustui Kiršai – 125)

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
Kristinos Sereikaitės paroda „Stichijos. Detalė – Benas Šarka“
Jovitos Aukštikalnytės-Varkulevičienės paroda „Paribio portretai. Atmintis“

Kauno fotografijos galerija
Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2
iki 22 d. – fotografijų paroda ,,Nuogo kūno teorija“

„Post“ galerija
Laisvės al. 51A
nuo 14 d. – Nerijaus Ermino paroda ,,Septynios dienos iki nakties“

Klaipėda

Baroti galerija
Aukštoji g. 3/3a
Ewos Miazek (Lenkija) tapybos darbų paroda „Jūros fone“

Galerija „si:said“
Galinio Pylimo g. 28
nuo 13 d. – Kimberley Beach (D. Britanija) paroda „Prisiminimai“

Klaipėdos galerija
Bažnyčių g. 6
Tekstilės paroda „Tradicija ir dabartis. Baltų ženklai tekstilėje“

Šiauliai

„Laiptų galerija“
Žemaitės g. 83
nuo 13 d. – Gintaro Jociaus kūrybos paroda „Tikrybės iliuzija“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
Medijų meno festivalis „Enter '14. Šiuolaikinio meno paroda „Augantis poreikis“

Fotografijos muziejus
Vilniaus g. 140
Paroda „Požiūris į senovinę fotografiją“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Karštą pavasario dieną iki gegužės 15 d. labai gera aplankyti Vilniaus dailės akademijos ir Nidos meno kolonijos parodą „Laipiojant nematomomis struktūromis“ neįprastoje vietoje – netoli Liepkalnio, Vilniuje Pirmojo pasaulinio karo metu pastatytame vandens rezervuare. Į betoną įsigėrusi vėsa ir aidintys lankytojų žingsniai jau savaime sukuria ypatingą patirtį. Bet kuratorių Eglės Mikalajūnės ir Samiro M'kadmio pristatomi Sauliaus Leonavičiaus, Vidos Strasevičiūtės, Roberto Narkaus ir trijų norvegių – Kristin Tårnesvik, Tanya Busse ir Victorios Durnak – kūriniai paskatins šioje šimtametėje požemių erdvėje susimąstyti apie egzistencines properšas kasdienybės struktūrose.

Muzika

Gegužės 19 d. 19 val. Kongresų rūmų scenoje išvysime ne tik du puikius pianistus, pasižyminčius savitomis interpretacijomis bei nepriekaištinga technika. Tai reta proga scenoje pajusti visišką susiklausymą ir intymų atlikėjų ryšį, kartu koncertuojant tėvui ir sūnui – Petrui ir Lukui Geniušams. Tarp pianistų Petras Geniušas išsiskiria atlikimo įvairiapusiškumu ir nuolatinėmis naujų išraiškos formų, nekasdieniškų muzikinių ir dvasinių potyrių paieškomis. Luko Geniušo skambinimas pasižymi įspūdingu virtuoziškumu, stilingumu, intelektualia ištarme, temperamento, emocijų ir logikos derme. Šį fortepijono muzikai skirtą vakarą išgirsite romantiškąjį Edvardo Griego Koncertą a-moll, op. 16, bei garsųjį Franciso Poulenco Koncertą dviem fortepijonams ir orkestrui d-moll, kuriame, be jausmingų temų, atpažįstama ir kabaretinės muzikos stilistika. Taip pat skambės Alfredo Schnittke's Koncertas fortepijonui su styginių orkestru. Lietuvos valstybiniam simfoniniam orkestrui diriguoja maestro Gintaras Rinkevičius.

Teatras

19 d. 20.30 val. ir 20 d. 19 val. Lietuvos nacionalinio dramos teatro Mažojoje salėje įvyks paskutinė 76-ojo sezono premjera. Spektaklį „Timonas“ pagal Williamo Shakespear'e pjesę „Timonas Atėnietis“ pristatys jauna režisierė, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos režisūros ketvirtakursė Kamilė Gudmonaitė. Ji 2014 m. LNDT debiutavo spektakliu „Sapnas“ pagal to paties pavadinimo Augusto Strindbergo pjesės ištraukas.

Spektakliai

Vilnius

Nacionalinis operos ir baleto teatras
13 d. 18.30 – PREMJERA! L.A. Minkaus „DON KICHOTAS“. Dir. – M. Staškus
14 d. 18.30 – L. van Beethoveno „FIDELIJUS“. Muzikos vad. ir dir. – M. Staškus
15 d. 12 val. – S. Prokofjevo „PELENĖ“. Dir. – A. Šulčys (Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyrius).
18 d. 18.30 – E. Balsio „EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ“. Dir. – M. Staškus
19 d. 18.30 – G.F. Händelio „ALEKSANDRO PUOTA“. Dir. – R. Beckas
20 d. 18.30 – P. Čaikovskio „GULBIŲ EŽERAS“. Dir. – R. Šervenikas
21 d. 18.30 – G. Puccini „BOHEMA“. Dir. – R. Šervenikas

Nacionalinis dramos teatras
Didžioji salė
13 d. 18.30 – PREMJERA! Sofoklio, Euripido, Aischilo „OIDIPO MITAS“. Rež. – G. Varnas
14 d. 18.30 – W. Shakespeare'o „ĮSTABIOJI IR GRAUDŽIOJI ROMEO IR DŽULJETOS ISTORIJA“. Rež. – O. Koršunovas
15 d. 15, 18.30 *prie Didžiosios scenos* – D. Charmso „JELIZAVETA BAM“. Rež. – O. Koršunovas
17 d. 18.30 – M. Bulgakovo „MEISTRAS IR MARGARITA“. Rež. – O. Koršunovas
21 d. 18 val. – M. Ivaškevičiaus „IŠVARYMAS“. Rež. – O. Koršunovas
Mažoji salė
19, 20 d. 19 val. – PREMJERA! W. Shakespeare'o „TIMONAS“. Rež. – K. Gudmonaitė, scenogr. – B. Mockevičiūtė, komp. – D. Strupinskas. Vaidina M. Zemleckas, A. Jasiukėnas, M. Čižauskas, A. Ašmonas, A. Bačinskas, B. Ivanauskas, G. Laskovas, D. Kundrotaitė, J. Jankelaitytė ir kt.
Studija
14 d. 16 val. – „LIŪDNOS DAINOS IŠ EUROPOS ŠIRDIES“ (pagal F. Dostojevskio romaną „Nusikaltimas ir bausmė“). Rež. – K. Smedsas (Suomija)

Vilniaus mažasis teatras
Festivalis „Tylos! '16“
12 d. 19 val. – M. Ravenhillo „BASEINAS (BE VANDENS)“. Rež. – M. Klimaitė (J. Miltinio dramos teatras)
15 d. 19 val. – PREMJERA! D. Freemano „CREEPS/LUOŠIAI“. Rež. – A. Veverskis
16 d. 19 val. – „ON TRACK“. Aut., rež. ir atlikėja K. De Proost (Belgija)
17, 21 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas – R. Tuminas, rež. – A. Dapšys
20 d. 18.30 – PREMEJERA! F. Schillerio „MARIJA STIUART“. Rež., scenogr. aut. – A. Areima

Valstybinis jaunimo teatras
12 d. 18 val. – P. Vaičiūno „PATRIOTAI“. Rež. – J. Vaitkus
15 d. 14 val., 22 d. 12 val. – „KAKĖ MAKĖ IR PAVOGTAS LAIKAS“. Insc. aut. ir rež. – V. Kuklytė (Salė 99)
17 d. 18 val. – Ch. Palahniuko „KOVOS KLUBAS“. Insc. aut. ir rež. – V. Bareikis
19 d. 18 val. – I. Menchellio „KAPINIŲ KLUBAS“. Rež. – A. Latėnas

Oskaro Koršunovo teatras
13 d. 19 val. *OKT studijoje* – S. Kane „APVALYTIEJI“. Rež., scenogr. – O. Koršunovas

Rusų dramos teatras
12 d. 18.30 – „NETIKĖTAI MEILĖS UŽKLUPTI“. Rež. – G. Mušpertas (Baltarusijos valstybinis jaunimo teatras)
15 d. 18.30 – N. Gandževi „SEPTYNIOS GRAŽUOLĖS“. Rež. – J. Vaitkus
20 d. 18.30 – „PAGRANDUKAS“. Rež. – O. Zarubina (Sankt Peterburgo meno laboratorija „KinoTeArt“)

Vilniaus teatras „Lėlė“
Didžioji salė
14 d. 18.30 – „SMĖLIO ŽMOGUS“ (pagal E.T.A. Hoffmaną). Scen. aut., rež., lėlių dail. – G. Radvilavičiūtė
15 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PARŠIUKAI“. Rež. – A. Mikutis

Mažoji salė
14 d. 12 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“. Režr. ir dail. – R. Driežis

„Menų spaustuvė“
12 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – PREMJERA! „TAMOŠIUS BEKEPURIS“. Režr. – C. Graužinis (teatras „Cezario grupė“)
12 d. 19 val. *Stiklinėje salėje* – J. Paškevičiaus „RIBOS“. Režr. – T. Montrimas (jaunųjų scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)
13 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „PANDORA“ (Kauno šokio teatras „Aura“)
14 d. 11, 14.30, 17 val. *Juodojoje salėje* – „MOZAIKA“. Choreogr. – B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“)
15 d. 16 val. *Juodojoje salėje* – „TĖČIO PASAKA“. Režr. – A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“ ir kūrybinė studija)
15 d. 11, 14.30, 17 val. *Juodojoje salėje* – „SPALVOTI ŽAIDIMAI“. Choreogr. – B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“)
16 d. 11 val. *Studijoje* – „Šokio pirmadieniai mažyliams“ (šokio teatras „Dansema“)
17 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „LŪŠIES VALANDA“ (LMTA Vaidybos aktorių diplominis spektaklis, kurso vad. – O. Koršunovas)
17 d. 21 val. *Kišeninėje salėje* – „ACHERONAS“ (LMTA Vaidybos aktorių diplominis spektaklis, kurso vad. – O. Koršunovas)
18 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „REKONSTRUOTI“. Choreogr. – M. Praniauskaitė („Menų spaustuvės“ programa jauniesiems menininkams „Atvira erdvė ’15“)
18 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – „ARTIMAS MIESTAS“ (LMTA Vaidybos aktorių diplominis spektaklis, kurso vad. – O. Koršunovas)

Kaunas

Nacionalinis Kauno dramos teatras
12 d. 18 val. *Rūtos salėje* – R. Gary „AUŠROS PAŽADAS“. Inscenizacijos aut. ir režr. – A. Sunklodaitė
13 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – A. Areimos, L. Udrienės „KARTU“ (pagal S. Žadano romaną „Depeche Mode“). Režr. – A. Areima
14 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – M. Frischo „BIOGRAFIJA: VAIDINIMAS“. Režr. – G. Varnas
15 d. 12 val. *Rūtos salėje* – A. Dilytės „SOLĖ IR MOČIUTĖS“. Režr. – A. Dilytė
15 d. 17 val. *Rūtos salėje* – tarptautinio poezijos festivalio „Poezijos pavasaris 2016“ vakaras
17 d. 18 val. *Rūtos salėje* – D. Loher „KLAROS SANTYKIAI“. Režr. – R. Atkočiūnas
19 d. 18 val. *Rūtos salėje* – J. Dell ir G. Sibleyras „TEGYVUOJA BUŠONAS!“ Režr. – R. Vitkaitis
20 d. 19 val. *Mažoje scenoje* – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS. SKALPELIO PJŪVIS“. Režr. – V. Malinauskas

Kauno valstybinis muzikinis teatras
12 d. 18 val. – PREMJERA! O. Nicolai „VINDZORO ŠMAIKŠTUOLĖS“. Dir. – J. Janulevičius, režr. ir choreogr. – G. Santucci (Italija), scenogr. – A. Camera (Italija), kost., grimo dail. – M.C. Ricotti (Italija), chormeister. – R. Tilvikas, R. Vaitkevičiūtė
13 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice’o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius
14, 15 d. 18 val. – F. Wildhorno „KARMEN“ (miuziklas pagal P. Mérimée romaną). Režr. – K. Jakštas, muzikos vad. ir dir. – J. Janulevičius

Kauno kamerinis teatras
13 d. 18 val. – V. Klimačeko „SUPERMARKETAS“. Režr. – A. Veverskis
15, 21 d. 18 val. – M. Jones „AKMENYS JO KIŠENĖSE“. Režr. – B.G. Padegimas

Kauno mažasis teatras
14 d. 18 val. – I. Lausund „BESTUBURIADA“. Režr. – D. Rabašauskas
18 d. 19 val. – M. Valiuko „BARAKUDŲ MEDŽIOKLĖ ŽALIEMS“. Režr. – M. Valiukas
19 d. 19 val. – A. Slapovskio „NUO RAUDONOS ŽIURKĖS IKI ŽALIOS ŽVAIGŽDĖS“. Režr. – D. Rabašauskas

Kauno lėlių teatras
14 d. 12 val. – „ŽIOGAS ZIGMAS ŽALGIRIO MŪŠYJE“ (pagal L. Jakimavičiaus pasaką). Aut. ir režr. – A. Sunklodaitė
15 d. 12 val. – „ATOSTOGOS PAS DĖDĘ TITĄ“. Režr. – J. Januškevičiūtė

Klaipėda

Klaipėdos valstybinis dramos teatras
13 d. 18 val. *Didžiojoje salėje* – „GODOS“ (šokio teatras „Aura“)
15 d. 17 val., 21 d. 18.30 – PREMJERA! E. De Filippo „KALĖDOS KUPJELŲ NAMUOSE“. Režr. – P. Gaidys. Vaidina V. Jočys, R. Idzelytė, D. Švirėnas ir kt.
18 d. 18 val. *Didžiojoje salėje* – A. Čechovo „TRYS SESERYS“. Režr. – R. Tuminas (Vilniaus Mažasis teatras)
19, 20 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – A. Juozaičio „KARALIENĖ LUIZĖ“. Režr. – G. Padegimas

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras
12 d. 18.30 – „ALTORIŲ ŠEŠĖLY“ (šokio spektaklis pagal V. Mykolaičio-Putino romaną)
14 d. 18.30 – P. Abrahamo „BALIUS SAVOJOJE“
19, 20 d. 18.30 – G.B. Pergolesi „LIVJETA IR TRAKOLAS“
21 d. 18.30 – D. Goggino „ŠOUNUOLYNAS“

Šiauliai

Valstybinis Šiaulių dramos teatras
12 d. 18 val. – A. Tarno „DIBUKAS“. Režr. – R. Banionis
13 d. 18 val. – M. Pagnolio „DUONKEPIO ŽMONA“. Režr. – A. Lebeliūnas
14 d. 18 val. – „NEBYLYS“ (pagal J. Tumą-Vaižgantą). Režr. – J. Vaitkus
15 d. 12 val. – „MIKĖ“ (pagal A.A. Milne’o knygą). Režr. – A. Pociūnas
19 d. 18 val. – V. Zabalujevo, A. Zenzinovo „GRAŽUOLĖS“. Režr. – A. Dilytė
20 d. 18 val. – PREMJERA! „BUVUSIŲ MOTERŲ REIKALAI. MANO GERIAUSIAS BERNVAKARIS“. Vaidina M. Stonkus, J. Jankevičius

Panevėžys

Juozo Miltinio dramos teatras
13 d. 18 val. – R. Thomas „VYRAS SPĄSTUOSE“. Režr. – D. Kazlauskas
14 d. 18 val. – R. Cooney, J. Chapmeno „MISIS MARKHEM MIEGAMASIS“. Režr. – V. Kupšys
15 d. 18 val. – L. Gersche’s „LAISVI DRUGELIAI“. Režr. – D. Kazlauskas
18 d. 18 val. – I. Bergmano „INTYMŪS POKALBIAI“. Režr. – V. Rumšas (Lietuvos nacionalinis dramos teatras)
20 d. 18 val. – W. Russello „MOTERIMS IR JŲ VYRAMS“. Režr. – L. Kondrotaitė

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
15 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Spalvoti muzikos malūnai“. Koncertuoja Vilniaus Karoliniškių muzikos mokyklos solistai ir kolektyvai. Dalyvauja J. Sakalauskas (baritonas). Koncertą veda G. Pintukaitė ir T. Kavaliauskas
15 d. 16 val. *Taikomosios dailės muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Žmogaus balsas ir dvasia Bacho kantatose“. Ansamblis „Musica humana“. Solistai S. Liamo (sopranas), S. Skjervoldas (baritonas). Programoje J.S. Bacho kantatų fragmentai
15 d. 12 val. *Ukmergės Švč. Trejybės bažnyčioje*, 15 d. 15 val. *Lyduokių kaimo* (*Ukmergės raj.*) *bendruomenės namuose* – Valstybinis Vilniaus kvartetas. Solistas L. Mikalauskas (bosas). Programoje M.K. Čiurlionio, J. Naujalio, S. Šimkaus, J. Tallat Kelpšos, J. Gruodžio, V. Barkausko ir kt. kūriniai

Vilnius

Kongresų rūmai
19 d. 19 val. – sezono pabaigos koncertas. Petras ir Lukas Geniušai. Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – G. Rinkevičius. Programoje E. Griego, F. Poulenco, A. Schnittke’s kūriniai

Lietuvos muzikų rėmimo fondas
S. Vainiūno namuose
13 d. 18 val. – I. Asinavičienės kūrybos vakaras. Dalyvauja trio „Regėjimai“: V. Striužaitė (vokalas, gitara, smuikas), L. Venslovienė (aukštosios kanklės) ir I. Asinavičienė (vokalas, bosinės kanklės)
16 d. 16 val. – Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos mokytojos ekspertės G. Vitėnaitės smuiko klasės mokiniai. Koncertmeisteriai J. Kaminskienė, A. Jurkūnienė ir R. Tautkus
18 d. 18 val. – V.Ž. Vasiliauskienės tapybos darbų parodos „Prie Baltijos“ atidarymas ir koncertas
19 d. 16.30 – koncertuoja Vilniaus moksleivių kūrybos ir mokymo centro fortepijono mokytojos D. Lapienienės ir dainavimo mokytojos J. Sereičikienės mokiniai

Valdovų rūmai
18 d. 19 val. – II tarptautinio M. Scacchi senosios muzikos festivalis. Klavesinininko M. Vitale rečitalis. Programoje G. Frescobaldi, J.J. Frobergerio, J.K. Kerllo kūriniai

Šv. Jonų bažnyčia
14 d. 18 val. – LMTA vargonų ir klavesino katedros studentų koncertas „Offertorio Sinfonico“. Dalyvauja vargonininkės F. Rasčiūtė, I. Morkūnaitė, M. Atminaitė ir L. Liamo. Programoje J.S. Bacho, A. Guilmanto, P. Ebeno, J. Tamulionio ir kt. kūriniai

Šv. Kotrynos bažnyčia
13 d. 19 val. – ansamblis „Quorum“: V. Neugasimovas, M. Turlajus, G. Skliutas, D. Varnas, R. Savickas, Š. Navickas. Programoje T. Leiburo, K. Jablonskio ir kt. kūriniai
15 d. 19 val. – E. Pálsdóttir (vokalas, akustinė gitara), M. Blak (bosinė gitara), H. Lisberg (būgnai)

Tarptautinis šiuolaikinio šokio festivalis „Naujasis Baltijos šokis ’16“
19 d. 18 val. *LNDT Didžiojoje salėje* – Marie Chouinard trupė (Kanada)
19 d. 21 val. *Menų spaustuvės Juodojoje salėje* – E. Omarsdottir, V. Johannsson (Islandija)

Vakarai

Vilnius

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
13 d. 19 val. *Gotikiniame rūsyje* – šokio spektaklis „Fuego flamenco“. Dalyvaus šokėja M. de Flemenco ir flamenko šokio trupė bei gitaristas Š. Šimelionis

Valdovų rūmai
17 d. 18 val. *Didžiojoje renesansinėje menėje* – Just. Marcinkevičiaus poezijos rinktinės „Viešpatie, nejaugi neprašvis?“ pristatymas. Dalyvauja knygos sudarytojas A. Ališauskas, literatūros tyrinėtoja habil. dr. V. Daujotytė, valstybinis choras „Vilnius“ (vyr. dir. A. Dambrauskas, vad. V. Bagdonas), kompozitorius L. Vilkončius, aktorius A. Bialobžeskis

Kaunas

Maironio lietuvių literatūros muziejus
16 d. 17 val. – poeto, publicisto F. Kiršos 125-ųjų gimimo metinių minėjimas

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Apie muzikos būtį : [mokslinės studijos, straipsniai, recenzijos, pokalbiai] / Donatas Katkus ; sudarytoja Rūta Gaidamavičiūtė. – Vilnius : Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2015 (Kaunas : Kopa). – 686, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8071-30-6

„Gintarėlio“ šviesa: iš širdžių – Lietuvai : Klaipėdos Jeronimo Kačinsko muzikos mokyklos berniukų ir jaunuolių choras „Gintarėlis“ 1963-2014 m. / Klaipėdos miesto chorinė bendrija „Aukuras“ ; autorė ir sudarytoja Nelė Gricienė. – Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2015 (Klaipėda : S. Jokužio l-kla-sp.). – 303, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Santr. angl.. – Tiražas [500] egz.. – ISBN 978-9986-31-475-2 (įr.)

Jonas Švažas : [tapybos albumas] / [sudarytojai Baroti galerija, Marija Švažienė ir Saulius Švažas] ; [teksto autorė Ramutė Rachlevičiūtė] ; [vertėja Karina Juodelytė-Moliboga]. – Klaipėda : [S. Jokužio leidykla-spaustuvė] : Klaipėdos apskrities dailininkų sąjunga, 2015 (Klaipėda : S. Jokužio l-kla-sp.). – 239, [1] p. : iliustr.. – Virš. tik dailininko parašo faks.. – Nugar. antr.: Tapyba. – Gretut. tekstas liet., angl.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9986-31-474-5 (įr.)

Lietuvos fortepijono pedagogikos puslapiai : XX amžius / Liucija Drąsutienė. – Vilnius : Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2015. – 622, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8071-31-3

Miestas prie ežero : [fotoalbumas] / [Mečislovas Šilinskas] ; [tekstai Irenos Daubarienės] ; [į anglų kalbą vertė „View Globally“]. – [Klaipėda] : [S. Jokužio leidykla-spaustuvė], [2016]. – 103, [5] p. : iliustr.. – Antr. iš virš.. – Aut. nurodytas virš.. – Gretut. tekstas liet., angl.. – Tiražas [1000] egz.. – ISBN 978-9986-31-477-6 (įr.)

Nuo Dainų dienos iki tautos šventės / Regimantas Gudelis ; Lietuvos liaudies kultūros centras, Pasaulio lietuvių dainų šventės fondas. – Vilnius : Lietuvos liaudies kultūros centras, 2015 (Antežeriai, Vilniaus r. : GPK ir Ko). – 435, [1] p. : iliustr., diagr. + 2 turinio lap.. – Santr. angl.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8166-03-3 (įr.)

Nuo pintinės iki rankinės : [XIX-XX a. Lietuvoje naudotų dėklių paskirtis ir jų gaminimo būdai] / Irena Felomena Juškienė. – Vilnius : Vilniaus etninės kultūros centras, 2015 (Vilnius : Petro ofsetas). – 247, [1] p. : iliustr.. – Santr. angl., vok.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-9955-9308-2-2 (įr.)

Prisiminimų aidai = Echoes of memoiries : fotografijos / Irena Giedraitienė ; [vertimas: Inga Katinaitė, Ūla Gutauskaitė]. – [Kaunas] : [Kopa], [2015] ([Kaunas] : Kopa). – 175, [1] p. : iliustr.. – Gretut. tekstas liet., angl.. – Tiražas [300] egz.. – ISBN 978-9955-772-78-1 (įr.)

Sociocultural crossings and borders: musical microhistories : [collection of articles] / Rūta Stanevičiūtė and Rima Povilionienė (eds.) ; [translating Veronika Janatjeva, Kristina Sprindžiūnaitė]. – Vilnius : Lithuanian Academy of Music and Theatre, 2015 (Vilnius : Publ. House of Vilnius Acad. of Arts). – 563, [1] p. : iliustr., faks., nat.. – Str. angl., vok.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8071-29-0

Tapatybės mozaika = Mosaic of identity : akvarelės, piešiniai : [albumas] / Valerija Vija Tarabildienė ; [tekstai: Vida Mažrimienė, Jolanta Sereikaitė, Vija Tarabildienė] ; [vertimas: Irena Jomantienė]. – Vilnius : Petro ofsetas, 2016 (Vilnius : Petro ofsetas). – 59, [5] p. : iliustr., portr.. – Gretut. tekstas liet., angl.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-420-495-1

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Antanas : vienas iš tūkstančių : [romanas] / Lina Dumbliauskaitė. – Vilnius : Spaudmeta, 2015 (Vilnius : Spaudmeta). – 183, [1] p.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-8082-22-7 (įr.)

Dainų ir kovų keleivis : straipsnių rinkinys XIX a. Mažosios Lietuvos raštijos bei dvasinių vertybių puoselėtojo Liudviko Gedimino Rėzos atminimui / Irena Skomskienė. – Vilnius : Mažosios Lietuvos reikalų taryba, 2016 (Vilnius : BMK l-kla). – 94 p. : iliustr., faks., nat., portr.. – Tiražas 180 egz.. – ISBN 978-609-95817-0-5

Geltonas takas : [eilėraščiai] / Lilija Railienė ; [iliustracijos Kristinos Kmitienės]. – Kaunas : [Kopa], 2016 ([Kaunas] : Kopa). – 112 p. : iliustr.. – Tiražas [200] egz.. – ISBN 978-9955-772-79-8

Laikas būti žmogumi : [eilėraščiai] / Antanas Žiliukas. – Kaunas : [Technologija], 2015 (Kaunas : L-klos „Technologija“ sp.). – 48, [2] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-02-1161-8 (ištaisytas) (įr.). – ISBN 978-69-02-1161-8 (klaidingas)

Laiškas : [romanas] / Kathryn Hughes ; iš anglų kalbos vertė Rasa Stašytė. – Kaunas : Jotema, [2016] (Vilnius : BALTO print). – 365, [3] p.. – Tiražas [2000] egz.. – ISBN 978-9955-13-597-5 (įr.)

Lakštingala : [romanas] / Kristin Hannah ; iš anglų kalbos vertė Paulė Budraitė. – Kaunas : Jotema, [2016] (Vilnius : BALTO print). – 494, [2] p.. – Tiražas [2000] egz.. – ISBN 978-9955-13-598-2 (įr.)

Nematytas : romanas / Mari Jungstedt ; iš anglų kalbos vertė Jurgita Jėrinaitė. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2016] (Vilnius : Grafija). – 315, [2] p. : žml.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-04-0013-5 (įr.)

On the edge : aphorisms / Juhani Ihanus. – Vilnius : Zarzecze, 2015 ([Vilnius] : BMK l-kla). – 120, [2] p.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-95621-3-1

Pabučiuok man... į šypseną : [romanas] / Raminta Stanaitytė-Česnulienė. – [Vilnius] : [R. Stanaitytė-Česnulienė], [2016] (Gargždai : ScandBook). – 219, [2] p. : iliustr.. – Tiražas [1500] egz.. – ISBN 978-609-408-831-5

Pasaulis pagal Garpą : romanas / John Irving ; iš anglų kalbos vertė Romualdas Petraitis ir Zita Marienė. – Vilnius : Alma littera, 2016 (Kaunas : Spindulio sp.). – 596, [2] p.. – („Pegaso“ kolekcija, ISSN 2351-5236 ; 10). – Tiražas 6000 egz.. – ISBN 978-609-01-2279-2 (įr.) : [5 Eur 31 ct]

Parengė Aldona Barodicaitė. Redagavo Gražina Kubilienė.
Lietuvos nac. M. Mažvydo b-ka. Bibliografijos ir knygotyros centras

Savaitės filmai

„Bastilijos diena“

Aukšta klasė ***

Britų režisieriaus Beno Wheatley'io kūrinys pagal vieno originaliausių XX a. rašytojų J.G. Ballardo romaną vienus žavi, kitiems sukelia pasibjaurėjimą, mat režisierius naudojasi daugybe citatų bei aliuzijų, kai kurios filmo scenos primena vaizdo klipus, o kai kurios pabrėžtinai stilizuotos. Tai satyra apie aukštuomenę ir visuomenės pasidalijimą, nukelianti į Margaret Thacher laikų, 8-ojo dešimtmečio, Angliją. Filmo herojus gydytojas Laingas (Tom Hiddleston) įsikrausto į dangoraižį, kurį suprojektavo paslaptingas Architektas (Jeremy Irons). Dangoraižis – lyg pasaulis: jame baseinai, parduotuvės, sodai ant stogo, įvairių paslaugų biurai. Čia gyvena išrinktieji, statinio struktūra primena visuomenės struktūrą: turtingesni gyvena aukščiau, mažiau uždirbantys – žemiau. Kartu tai gyvenimo mieste metafora. Bet nelygiava vis labiau erzina gyventojus, ima veržtis slopinami instinktai ir geismai. Taip pat vaidina Sienna Miller, Luke'as Evansas, Elizabeth Moss (D. Britanija, Airija, Belgija, 2015). (Vilnius)

Bastilijos diena ***

Filmo herojus – amerikietis kišenvagis Maiklas (Richard Madden) – pavogė kuprinę su sprogstamu įtaisu, o sprogus bombai tapo labiausiai Paryžiuje ieškomu žmogumi. Tačiau CŽV agentas Šonas (Idris Elba) gana greit supranta, kad Maiklas – atsitiktinis žmogus ir kad rengiamas kur kas didesnės apimties sąmokslas. Tad abu veikėjai turi susivienyti ir per 24 valandas sugriauti galingos nusikaltėlių organizacijos planus. Prancūzijoje šis Jameso Watkinso filmas pasirodys tik liepos 13-ąją, nacionalinė šventės išvakarėse. Taip pat vaidina Charlotte Le Bon, Kelly Reilly ir kaip visada nuostabus Paryžius (D. Britanija, Prancūzija, JAV, 2016). (Vilnius)

Belgica **

Naujas Felixo Van Groeningeno („Lūžęs gyvenimo ratas“) filmas pasakoja apie du labai nepanašius vienas į kitą brolius. Vienišius Džo yra didelis muzikos gerbėjas. Jis atidaro barą „Belgica“. Nuobodus šeimos tėvas Frankas pasisiūlo Džo padėti „išsukti“ verslą. Per kelias savaites baras tampa madinga vieta... Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Tomas Vermeiras, Stefas Aertsas, Helene De Vos (Belgija, Prancūzija, 2015). (Vilnius)

Garsiau už bombas ***

Joachimo Triero filmo herojė – garsi karo fotografė Izabelė (Isabelle Huppert) – žuvo autokatastrofoje ir paliko vyrą Džiną (Gabriel Byrne) bei du sūnus. Praėjus trejiems metams po fotografės mirties surengiama jos darbų paroda. Ta proga išspausdintas „The New York Times“ žurnalisto Ričardo (David Strathairn) straipsnis atskleidžia nežinomas avarijos detales. Džinas suvokia, kad turi nedaug laiko parengti sūnus naujai informacijai. Straipsnis tampa pretekstu visiems trims vėl susitikti po vienu stogu. Tačiau prisiminimai apie žmoną ir motiną pernelyg skirtingi, kad numalšintų skausmą. Taip pat vaidina Jesse Eisenbergas, Devinas Druidas, Amy Ryan (Danija, Prancūzija, Norvegija, 2015). (Vilnius)

Komuna ****

8-ajame dešimtmetyje architektas Erikas paveldi iš tėvo didelį namą. Kartu su žmona Ana, televizijos laidų vedėja, jis nusprendžia pasikviesti senus draugus gyventi drauge ir įkurti komuną. Tačiau gyvenimas susiklosto kitaip, nei visi planavo. Netrukus Erikas įsimyli savo studentę ir atsiveda ją gyventi į komuną. Ana didvyriškai bando su tuo susitaikyti, bet kasdien vis giliau grimzta į depresiją. Thomaso Vinterbergo filmas – apie tai, kad gyvenime nieko nesuplanuosi iš anksto: jis nuolat keičiasi, meilė ateina ir praeina, o kiekvienas išbandymas yra žingsnis į save. Kad filmas, komunos istoriją paverčia čechoviška neišsipildžiusių jausmų drama, – Aną suvaidinusios Trine's Dyrholm nuopelnas. Nuo jos neįmanoma atitraukti akių (Danija, Švedija, Olandija, 2016). (Vilnius)

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas,
*** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

Vilnius

Forum Cinemas Vingis

13, 15–18 d. – Piktieji paukščiai. Filmas (3D, Suomija, JAV) – 12, 14.20, 19.10, 21.45;
14 d. – 12, 14.20, 18.10, 21.45; 19 d. – 12, 14.20, 21.45 (lietuvių k.); 13, 15–19 d. – 16.50 (originalo k. be subtitrų)
13 d. – Piktieji paukščiai. Filmas (Suomija, JAV) – 11, 13.20, 15.40; 14–19 d. – 11, 13.20, 15.40, 18.10 (lietuvių k.); 13, 16–19 d. – 19.30; 14, 15 d. – 11.30, 19.30 (originalo k. be subtitrų)
13–19 d. – Kaimynai 2 (JAV) – 11.40, 13.50, 16, 18.20, 20.30
Bastilijos diena (D. Britanija, Prancūzija, JAV) – 15, 17.10, 19.20, 21.40
Mariupolis (rež. M. Kvedaravičius) – 14.30, 19.40
Avinai (Islandija, Danija) – 18.40, 21.45
19 d. – Iksmenai. Apokalipsė (JAV) – 19 val.
13 d. – Piktieji paukščiai. Filmas (3D, Suomija, JAV) – 18.30
14–19 d. – italų kino festivalis „Cinemando“
13 d. – Kapitonas Amerika. Pilietinis karas (3D, JAV) – 16.30, 20.50; 14–19 d. – 16.30, 20.30
13–19 d. – Kapitonas Amerika. Pilietinis karas (3D, JAV) – 11.50
13 d. – Ekipažas (Rusija) – 11.30, 16.40, 18.05; 14–19 d. – 11.30, 16.40, 21.10
13–18 d. – Ekipažas (3D, Rusija) – 21.30; 19 d. – 21.55
13–19 d. – Avelės ir vilkai (Rusija) – 11.20, 15.50
Avelės ir vilkai (3D, Rusija) – 13.30
13, 16–19 d. – Džiunglių knyga (JAV) – 16.10; 14, 15 d. – 11.10, 16.10
13–19 d. – Džiunglių knyga (3D, JAV) – 14 val.
13, 16, 17, 19 d. – Kung fu panda 3 (JAV) – 14 val.; 14, 15 d. – 11.40, 14 val.
13–19 d. – Zootropolis (JAV) – 13.40
Aukšta klasė (D. Britanija, Airija, Belgija) – 21 val.
Medžiotojas ir Ledo karalienė (JAV) – 16.20
Praradimas (JAV) – 19 val.
Didesni purslai (Italija, Prancūzija) – 21.20

Forum Cinemas Akropolis

13–19 d. – Piktieji paukščiai. Filmas (3D, Suomija, JAV) – 21.20; Piktieji paukščiai. Filmas (3D, Suomija, JAV) – 10.10, 12.30, 14.50, 17.10, 19.30
Kaimynai 2 (JAV) – 11, 13.20, 15.20, 17.30, 18.50, 21.50
Bastilijos diena (D. Britanija, Prancūzija, JAV) – 12.50, 15, 17.20, 19.20, 21.40
13, 15, 17, 19 d. – Mariupolis (rež. M. Kvedaravičius) – 20.40
19 d. – Iksmenai. Apokalipsė (JAV) – 18.40
13 d. – Piktieji paukščiai. Filmas (3D, Suomija, JAV) – 18.30
13–18 d. – Kapitonas Amerika. Pilietinis karas (3D, JAV) – 12.40, 18.10, 21 val.; 19 d. – 12.40, 18.10, 21.55
13 d. – Kapitonas Amerika. Pilietinis karas (JAV) – 10.40, 19.40; 14–19 d. – 10.40, 16.05, 19.40
13–18 d. – Džiunglių knyga (JAV) – 10.50, 15.55, 18.40; 19 d. – 10.50, 15.55
13–19 d. – Avelės ir vilkai (Rusija) – 10.30, 13.50, 18.20; Avelės ir vilkai (3D, Rusija) – 15.45
13, 16–19 d. – Kung fu panda 3 (JAV) – 13.30; 14, 15 d. – 11.10, 13.30
13 d. – Sapnų demonai (JAV) – 21.30; 14–19 d. – 19.10, 21.30
13–19 d. – Zootropolis (JAV) – 10.20, 13.10
Ekipažas (Rusija) – 15.35, 21.10
14, 16, 18 d. – Žaliasis kambarys (JAV) – 20.40

Skalvija

13 d. – Garsiau už bombas (Norvegija, Prancūzija, Danija) – 17 val.; 14 d. – 20.50; 15 d. – 16.40; 18 d. – 16.50; 19 d. – 21 val.
13 d. – Mariupolis (dok. f., rež. M. Kvedaravičius) – 19.10; 14 d. – 17.10; 16 d. – 17 val.; 17 d. – 17 val.
13 d. – Avinai (Islandija, Danija) – 21 val.; 14 d. – 19 val.; 15 d. – 14.50; 17 d. – 20.40
14 d. – Ma ma (Ispanija, Prancūzija) – 15 val.; 18 d. – 20.50
15 d. – Nono, berniukas Zigzagiukas (Olandija, Belgija, D. Britanija, Ispanija, Prancūzija) – 13 val.
15 d. – Komuna (Danija, Švedija, Olandija) – 21 val.
15 d. – *Kino klasikos vakarai*. Nekalti burtininkai (Lenkija) – 19 val. (filmą pristatys kino kritikė M. Valiūnaitė)
16 d. – *Seansas senjorams*. Trumanas (Ispanija, Argentina) – 14.50
19 d. – *Lenkų kino klubas*. Įsibrovėlis (Lenkija, Švedija, Prancūzija) – 19 val.
Jubiliejinė Gyčio Lukšo filmų retrospektyva
17 d. – Vakar ir visados (dok. f., rež. G. Lukšas) – 19 val.
18 d. – Mano vaikystės ruduo (rež. G. Lukšas) – 19 val.
19 d. – Žalčio žvilgsnis (rež. G. Lukšas) – 16.50

Pasaka

13 d. – Praradimas (JAV) – 17.45; 14 d. – 18.45; 15 d. – 21.15; 17 d. – 19.30; 19 d. – 15 val.
13 d. – Avinai (Islandija, Danija) – 19.45; 14, 15 d. – 20.45; 16–18 d. – 21.30; 19 d. – 19.30
13 d. – Aukšta klasė (D. Britanija, Airija, Belgija) – 21.45; 14 d. – 22.15; 19 d. – 21.30
13 d. – Ma ma (Ispanija, Prancūzija) – 18 val.; 14 d. – 16.30; 17 d. – 19 val.; 19 d. – 17.15
13 d. – Mariupolis (rež. M. Kvedaravičius) – 20.15; 14 d. – 20.15; 15 d. – 19 val.; 16, 18 d. – 19.30; 17 d. – 21.15; 19 d. – 18.30
13 d. – Juoda (Belgija) – 22 val.; 14 d. – 22.30; 16 d. – 21.15; 19 d. – 21.45
13 d. – Kaip žydėjimas vyšnios (Japonija, Prancūzija, Vokietija) – 18.15; 14 d. – 20 val.; 15 d. – 18.15; 16 d. – 18.45
13 d. – (Ne)Tikros prancūziškos vestuvės (Prancūzija) – 20.30; 14 d. – 18.15; 15, 19 d. – 17 val.; 17 d. – 21 val.; 18 d. – 19.15
13 d. – Viena nepatogi akimirka (Prancūzija) – 22.15; 18 d. – 21 val.
14 d. – Mustangės (Prancūzija, Vokietija, Turkija) – 12.30
14 d. – Piktieji paukščiai. Filmas (3D, Suomija, JAV) – 14.30; 15 d. – 12.45
14 d. – Kria-kria-keriai (Rusija, JAV, Kinija) – 12 val.
14 d. – Garsiau už bombas (Norvegija, Prancūzija, Danija) – 13.45; 18 d. – 19 val.
14 d. – Trumanas (Ispanija, Argentina) – 16 val.; 16 d. – 19.15
14 d. – Meistras ir Tatjana (rež. G. Žickytė) – 12.15; 15 d. – 12.30; 19 d. – 15.30
14 d. – Amžinai stilingos (dok. f., rež. L. Plioplytė) – 16.30
14 d. – Didysis muziejus (dok. f., Austrija) – 18 val.
14 d. – Mėnulio afera (JAV) – 22 val.
15 d. – Avelės ir vilkai (Rusija) – 15 val.
15 d. – Mažos drąsios širdys (Latvija) – 12 val.
15 d. – Mažylio Nikolia atostogos (Prancūzija) – 15.30
15 d. – Metų laikai (dok. f., Prancūzija, Vokietija) – 17.30
15 d. – La bjaurybė, širdžių karalienė (Prancūzija, Belgija) – 19.30
15 d. – Bambeklis (Suomija) – 14 val.
15 d. – Jaunystė (Italija, Prancūzija, Šveicarija, D. Britanija) – 16 val.
15 d. – Naujausias testamentas (Belgija, Prancūzija, Liuksemburgas) – 20.30; 16 d. – 21 val.
17 d. – „Kino žvilgsnis. Akira Kurosawa. Kino vertimas“ – 19 val.
18 d. – Belgica (Belgija, Prancūzija) – 21.15
19 d. – Išsaugotas (Prancūzija, Belgija) – 16.30
19 d. – „Kino žvilgsnis. Alfred Hitchcock. Įtampos įrankiai“ – 19 val.
19 d. – Amy (D. Britanija, JAV) – 21 val.

Ozo salė

13 d. – Aš už tave pakalbėsiu (dok. f., rež. M. Dejoie, V. Vareikytė) – 18 val.
13 d. – Amy (dok. f., D. Britanija, JAV) – 19.15
14 d. – Antra mama (Brazilija) – 14 val.
14 d. – Prisimenu motinos balsą (dok. f., rež. A. Marcinkevičiūtė) – 16 val.; 17 d. – 18 val.; 19 d. – 17 val.
14 d. – Sugar Man (dok. f., Švedija, D. Britanija) – 17 val.
14 d. – Aukštai pakelta galva (Prancūzija) – 18.30
17 d. – Meistras ir Tatjana (rež. G. Žickytė) – 19 val.
18 d. – Džema Boveri (Prancūzija) – 18 val.
18 d. – Kai mes svajojom (Vokietija) – 19:45
19 d. – ekskursija po kino archyvą (registracija būtina, ozokinosale@lietuvoskinas.lt) – 18 val.

Kaunas

Forum Cinemas

13, 14 d. – Piktieji paukščiai. Filmas (Suomija, JAV) – 10.15, 13.20, 15.45, 17.10, 19.30, 22.45, 15–18 d. – 10.15, 13.20, 15.45, 17.10, 19.30; 19 d. – 10.15, 13.20, 15.45, 17.10 (lietuvių k.);13, 14 d. – 20.30, 23.40; 15–19 d. – 20.30
13 d. – Piktieji paukščiai. Filmas (3D, Suomija, JAV) – 11, 12.30, 14.50, 18.40; 14–19 d. – 11, 12.30, 14.50
13, 14 d. – Kaimynai 2 (JAV) – 12.40, 15, 17, 19.15, 21.45, 23.10; 15–19 d. – 12.40, 15, 17, 19.15, 21.45
13 d. – Bastilijos diena (D. Britanija, Prancūzija, JAV) – 14.40, 16.50, 19, 21.10, 23.20; 14 d. – 11.20, 14.40, 16.50, 19, 21.10, 23.20; 15 d. – 11.20, 14.40, 16.50, 19, 21.10; 16–19 d. – 14.40, 16.50, 19, 21.10
13–19 d. – Mariupolis (rež. M. Kvedaravičius) – 13.10, 18.20
19 d. – Iksmenai. Apokalipsė (JAV) – 19.30
13 d. – Piktieji paukščiai. Filmas (3D, Suomija, JAV) – 18.30
13–19 d. – Džiunglių knyga (JAV) – 10.40, 16 val.
13, 14 d. – Sapnų demonai (JAV) – 18.30, 20.45, 23.50; 15–19 d. – 18.30, 20.45
13–19 d. – Žaliasis kambarys (JAV) – 21.30
13 d. – Kapitonas Amerika. Pilietinis karas (3D, JAV) – 13, 18.15; 14–19 d. – 13, 18.10
13, 14 d. – Kapitonas Amerika. Pilietinis karas (JAV) – 15.20, 21.20, 23 val.; 15–19 d. – 15.20, 21.20
13–19 d. – Avelės ir vilkai (Rusija) – 10.20, 12.45
Avelės ir vilkai (3D, Rusija) – 10.45, 16.20
Kung fu panda 3 (JAV) – 10.30
13, 16–19 d. – Zootropolis (JAV) – 13.30; 14, 15 d. – 11.10, 13.30
16, 18 d. – Ekipažas (3D, Rusija) – 21 val.
14, 15, 17 d. – Šnipas per klaidą (D. Britanija, Australija) – 21 val.

Redaktorė – Agnė Narušytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Milda Brukštutė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė

7md

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“,
Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas 7md@takas.lt.
ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 900 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

Lietuvos kultūros taryba